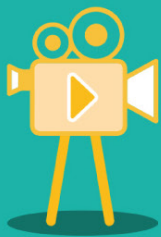

go green

5

METODIKA AFLATOOUN

CHILDREN'S RIGHTS

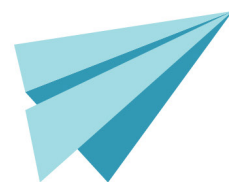

Spolufinancovaný
Európskou úniou

METODIKA AFLATOŇUN

5. DIEL

Spolufinancovaný
Európskou úniou

POĎAKOVANIE

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli k vypracovaniu tejto príručky: členom tímu Aflatoun, študentom, učiteľom, školiteľom, prekladateľom, dizajnérom, ilustrátorom, našim partnerským organizáciám, vláde a sponzorom.

Organizácie zodpovedné za vývoj učebných osnov:

Aflatoun International

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

Škola dokorán – Wide Open School, n. o.

Pomoc decí (CYSO)

Tím zodpovedný za dizajn a grafickú úpravu:

Roopkatha Ray Krishnan (vedúca dizajnu), Peter Bernáth, Farheen Bano

Odmietnutie zodpovednosti:

Podpora Európskej komisie na vydanie tejto publikácie neznamená podporu jej obsahu, ktorý vyjadruje len názory autorov, a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

OBSAH

TÉMA 1:

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

- 1 Úvod do programu Aflatoun — 11
 - Pracovný list: Skladačka/puzzle – Aflatounovo motto — 16
- 2 Stanovenie cieľov — 22
 - Pracovný list: Stanovenie cieľov

TÉMA 2:

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

- 3 Práva detí — 24
- 4 Skutočné vzťahy — 29
 - Pracovný list: Podporné vzťahy — 35
 - Doplnkový pracovný list: Nieкто, ku komu vzhliadam — 37
- 5 Rodové predsudky — 38

TÉMA 3:

Sporenie a míňanie

- 6 Výdavky, darovanie, sporenie a investovanie — 43
 - Pracovný list: Definície osobných financií — 51
 - Pracovný list: Životné náklady — 51

TÉMA 4:

Plánovanie a zostavovanie rozpočtu

- 7 Rozhodovanie sa o peniazoch — 52

Pracovný list: Tabuľka rozpočtu – týždenný rozpis jedál

— 57

Pracovný list: Stravovanie v reštaurácii

— 58

8 Konanie v súlade s našimi rozhodnutiami

— 59

TÉMA 5:

Sociálny a finančný podnik

Všetko o Dni Aflatouna

— 64

9 Deň Aflatouna!

— 66

Pracovný list: Vyučovacie predmety na pracovisku

— 70

Pracovný list: Môj predmet, moja kariéra

— 71

BONUSOVÉ KAPITOLY

TÉMA 2:

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

1 Naše rozdielne názory

— 74

Pracovný list: Sme rovnakí, a zároveň rozdielni

— 78

Pracovný list: Vennov diagram

— 79

TÉMA 2:

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

2 Vodné zdroje

— 80

TÉMA 1:

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

3 Čo sú prírodné katastrofy?

— 87

Pracovný list: Kampaň

— 92

AKO POUŽÍVAŤ KNIHU

Je to jednoduché!

1. V obsahu nájdete všetky aktivity a pracovné listy nachádzajúce sa v tejto knihe.
2. Kniha je rozdelená na dve rozsiahle časti:

Časť A: Základné aktivity

(9 povinných aktivít)

Časť B: Bonusové aktivity

(3 voliteľné aktivity, ktoré zrealizujete, ak máte dostatok času a zdrojov)

3. Kapitoly sú rozdelené do piatich tém, ktoré sú farebne označené nasledovným spôsobom:

TÉMA 1:

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

TÉMA 2:

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

TÉMA 3:

Sporenie a míňanie

TÉMA 4:

Plánovanie a zostavovanie rozpočtu

TÉMA 5:

Sociálny a finančný podnik

4. Každá aktivita je rozdelená do troch hlavných častí:

Začnite
Názov témy

Učte sa
Názov témy

Premýšľajte
Názov témy

5. Jednotlivé aktivity sú členené nasledovne:

Špecifický cieľ

Cieľ aktivity

Potrebné materiály

Metodika

Trvanie

Kľúčové slová

Informácie
pre učiteľa

6. V rámci jednotlivých aktivít sa môžete stretnúť s nasledujúcimi prvkami:

Tip:

Jednoduché návrhy, ktoré môže učiteľ použiť počas aktivity. Predstavujú jeden alebo viacero ideálnych scenárov na zrealizovanie aktivity.

Poznámka:

Pomôže vám získať lepší vhlád do témy (napríklad do psychológie, inklúzie, atď.), aby ste dosiahli lepšie výsledky alebo sa vedeli lepšie pripraviť.

Video zdroje:

Odkazy vás nasmerujú na videá, ktoré by mohli žiakom pomôcť vizualizovať si vyučovaný koncept alebo činnosť. Každý odkaz obsahuje QR kód.

Zapojenie rodičov:

Tieto aktivity majú deti vykonávať po skončení hodiny spolu s rodičmi/opatrovateľmi. Vďaka nim sa budú môcť žiaci a rodičia rovnocenne podieľať na vzdelávaní žiakov.

Pracovný list:

Na konci niektorých aktivít sa nachádzajú pracovné listy. Tie môžu byť použité počas aktivít alebo po nich podľa uváženia učiteľa.

Odporúčania pre rozhovor s deťmi vo veku 11-16 rokov:

Ako začať konverzáciu

- Snažte sa nájsť spôsob, ako byť prítomný bez toho, aby ste vedome narúšali osobný priestor dieťaťa alebo ho tlačili do konverzácie.
- Zachovajte si zmysel pre humor. Spoločný smiech je skvelým prostriedkom na prelomenie ľadov. Snažte sa rešpektovať a nesúdiť ani nekritizovať pocity detí.
- Povzbudzujte v deťoch pocit zodpovednosti za nejaké úlohy. Napríklad: rozdávanie pracovných listov, vytváranie skupín, atď.
- Keď žiadate o spätnú väzbu, buďte konkrétni. Namiesto otázky, či sa deti bavili, sa môžete spýtať, či sa im páčila diskusná aktivita.

Udržiavajte otvorené, dôveryhodné a láskyplné prostredie

- Buďte otvorení a prístupní! Urobte všetko pre to, aby za vami deti bez problémov prišli a porozprávali sa s vami, aj keď urobili chybu.
- Zapojte deti do plánovania aktivít v triede.
- Vytvorte len také pravidlá, ktoré môžete presadzovať bez toho, aby ste sa stali policajtom.
- Priznajte svoje chyby a ospravedlňte sa za ne.

Pamätajte: Váš čas je pre deti dôležitý

- Hormonálne zmeny spôsobujú zmeny nálad, ktoré sa vyznačujú plačlivosťou, zvýšenou citlivosťou, náhlymi vzplanutiami, zvýšenou potrebou fyzickej aktivity a neprimeraným smiechom a chichotáním.
- Tínedžeri sa môžu cítiť schopní a plní sily, a zároveň prežívať obavy zo zlyhania.
- Majú zvýšenú potrebu súkromia, ktoré im prináša nový pocit kontroly a samostatnosti. Súkromie je pre nich nevyhnutné, aby si mohli vyskúšať veci samostatne, bez zásahov iných (napríklad dospelých).

TÉMA 1

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

1 Úvod do programu Aflatoun

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Kto je Aflatoun a aké je jeho motto.
2. Budú sa tešiť na učenie s Aflatounom a na uplatňovanie Aflatounovho motta.

Potrebné materiály

1. Plagát Aflatouna
2. Aflatounov príbeh
3. Pracovný list: Skladačka/puzzle – Aflatounovo motto (jedna kópia pre každého žiaka)
4. Vizuálna hádanka č. 1 (materiál pre učiteľa)
5. Vizuálna hádanka č. 2 (jedna pre každého žiaka)
6. Papier a ceruzky

Metodika

Začnite: Aflatounov príbeh

Učte sa: Aflatounovo motto

Premýšľajte: Uplatňovanie Aflatounovho motta

Trvanie

60 minút

Kľúčové slová

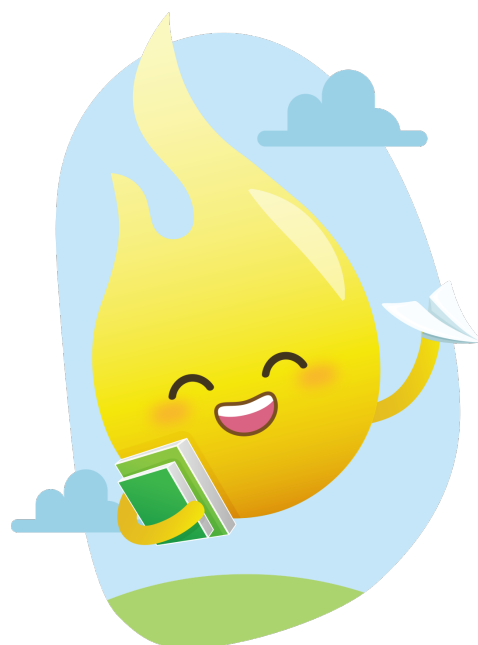
motto, kritické myslenie, perspektíva

Informácie pre učiteľa

Túto aktivitu môžete upraviť podľa toho, či už žiaci poznajú program Aflatoun. Ak je toto ich prvé stretnutie s programom, prečítajte im v **úvodnej aktivite** nasledujúci úryvok ešte predtým, ako budete pokračovať v čítaní podrobnejšieho opisu:

“*Ahoj! Volám sa Aflatoun. Som ohnivá guľa. Pochádzam z vesmíru, kde existujú aj ďalšie ohnivé gule ako ja. Preletel som celým vesmírom, aby som vás navštívil a zistil viac o tom, kde a ako žijete. Rád cestujem po celom svete, stretávam sa s deťmi a dozvedám sa všetko o nich a o tom, ako žijú. Som veľmi zvedavý, čo sa dozviem o nádhernom mieste, na ktorom žijete a teším sa na to, čo všetko mi o ňom poviete.*”

Namiesto individuálnej práce môžete žiakov nechať pracovať v malých skupinách na riešení **skladačky/puzzle Aflatounovo motto** v aktivite **Učme sa**.

Začnite Aflatounov príbeh

1. Ukážte žiakom plagát, na ktorom je zobrazený Aflatoun a položte im nasledujúce otázky:
 - Viete/pamätáte si, kto to je? Ako sa volá?
 - Čo nás učí/o čom nám hovorí?
2. Prečítajte žiakom **Aflatounov príbeh**.

★ TIP

Ak ešte žiaci nepoznajú program Aflatoun, prečítajte im krátku informáciu uvedenú v časti „Informácie pre učiteľa“.

Učte sa Aflatounovo motto

1. Každému žiakovi dajte kópiu skladačky/puzzle **Aflatounovo motto**, list papiera a ceruzku. Požiadajte žiakov, aby samostatne (alebo v malých skupinách) vyriešili hádanku. Ak nemáte k dispozícii papier, môžete slová skladačky/puzzle napísať na tabuľu.

ODDELIŤ	FIKCIU	OD	FAKTOV
PREMÝŠĽAJ	HĽADAJ	SKÚMAJ	KONAJ

2. Po piatich až desiatich minútach sa žiakov opýtajte:

- Čo môže znamenať „**oddeliť fikciu od faktov**“?
- Čo môže robiť a naučiť sa človek, ktorý premýšľa, hľadá, skúma a koná?

3. Povedzte žiakom, že budú robiť ďalšie aktivity zamerané na uplatňovanie Aflatounovho motto.

4. Nakreslite na tabuľu deväť bodiek (ako je znázornené v materiáli **Vizuálna hádanka č. 1**) a požiadajte žiakov, aby si ich prekreslili na svoje hácky papiera.

5. Povedzte žiakom, že ich úlohou je pokúsiť sa spojiť bodky štyrmi rovnými čiarami bez toho, aby zodvihli ruku z papiera. Dajte im nasledujúcu pomôcku: Myslíte mimo vychodených chodníčkov – inovatívne a kreatívne.

6. Dajte im na vyriešenie hádanky niekoľko minút a potom požiadajte žiaka, ktorému sa ju podarilo vyriešiť, aby prišiel k tabuli a podelil sa o riešenie so zvyškom triedy.

7. Potom dajte všetkým žiakom kópiu **Vizuálnej hádanky č. 2** a požiadajte ich, aby spočítali, koľko je na obrázku štvorčekov. Navedte ich na hlbšie premýšľanie – dajte im dost času na to, aby zráтали skutočne všetky štvorčeky. Na obrázku je ich možno viac, ako si všimnú na prvý pohľad.

8. Po niekoľkých minútach sa spýtajte každého žiaka na jeho odpoveď. Každú odpoveď napíšte na tabuľu a spočítajte, koľko bolo rovnakých odpovedí. Môžete tiež požiadať niektorých žiakov s odlišnými odpoveďami, aby prišli k tabuli a ukázali, ako spočítali štvorčeky.

9. Potom povedzte žiakom správnu odpoveď: 31 štvorčekov. 16 (1x1 štvorček) + 9 (2x2 štvorčeky) + 4 (3x3 štvorčeky) + 1 (4x4 štvorček) + 1 (4x4 štvorček s prázdny m stredom).

Premýšľajte

Uplatňovanie Aflatounovho motto

1. Opýtajte sa žiakov:

- Ako ste podľa vás uplatňovali Aflatounovo motto v aktivitách (krátkych cvičeniach), ktoré ste práve vykonali?

2. Zdôraznite, že je dôležité vedieť pozrieť sa na veci aj z inej perspektívy, skúmať a premýšľať o rôznych spôsoboch riešenia problému. Vysvetlite žiakom, že dôkladné skúmanie vecí a situácií nám pomáha nájsť odpovede na dôležité otázky. Je tiež nevyhnutné premýšľať a skúmať rôzne uhly pohľadu predtým, ako začneme konať, aby naše konanie neublížilo niekomu inému a aby bolo tým najlepším možným konaním.

★ TIP

Keďže toto môže byť prvá aktivita v školskom roku, využite túto príležitosť na vytvorenie inkluzívneho prostredia, v ktorom sa každý cíti vítaný. Všetci sme rôzni, a predsa rovnakí! S ľuďmi okolo nás máme toľko spoločného, tak prečo sa nepriatelíť?

Pomocou tejto krátkej aktivity pomôžete žiakom pochopiť, že každý z nás je jedinečný, ale existuje veľa vecí alebo vlastností, ktoré máme spoločné. Naše talenty sa môžu líšiť, ale všetci sme dôležitými členmi našich spoločenstiev.

Každému žiakovi dajte papier a ceruzku/pastelku. Rozdeľte ich do dvojíc. Požiadajte ich, aby položili papier na zem alebo na stôl. Nechajte ich položiť ruku na papier s rozťahnutými prstami a obkresliť svoju ruku.

Požiadajte žiakov, aby na obrys dlane napísali svoje meno a dátum narodenia. Ak je ruka príliš malá, môžu písať mimo obrysu. Na prsty nech napíšu nasledujúce informácie:

1. Palec: Ako sa volajú členovia tvojej rodiny?

2. Ukazovák: Kde bývate?

3. Prostredník: Čo rád robíš? (Príklady: tanec, hra, sledovanie televízie, rozprávanie príbehov)

4. Prstenník: Ktorá osoba/osoby sú vám blízke?

5. Malíček: Chodíš do školy? Ak áno, kde? Do ktorého ročníka/triedy chodíš?

Potom si každý žiak vyberie iného žiaka, s ktorým sa cíti príjemne a porozpráva sa s ním o svojej kresbe. Dvojice sa navzájom podelia o to, čo nakreslili a napísali. Dajte im na to niekoľko minút.

Zhromaždite všetkých do kruhu. Každá dvojica bude hovoriť o odtlačku ruky svojho partnera. Pripomeňte žiakom podobnosť medzi tvarom ich ruky a obrysom Aflatouna tak, že im ukážete Aflatounov obrázok alebo plagát.

“ Zaujímá vás, prečo sa volám Aflatoun? Aflatounom voláme toho, kto sa veľmi rád dozvedá nové veci o ľuďoch, miestach, právach, zodpovednostiach a o peniazoch. Aflatoun sa vlastne rád učí nové veci o všetkom, čo existuje a deje sa okolo neho. Keďže aj ja rád objavujem a učím sa nové veci, moji priatelia z Indie ma nazvali Aflatoun.

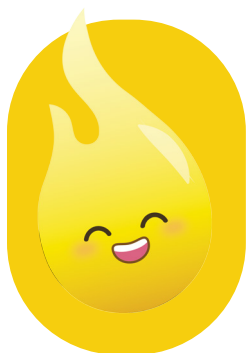
Viete, prečo som prišiel na planétu Zem? Je to zaujímavý príbeh. Dlhý čas som žil vo vesmíre a všetko, čo sa dialo tu dole, som videl zhora. Avšak ani po dlhom pozorovaní diania na Zemi som stále mnohým veciam nerozumel. Preto som sa rozhodol prísť na Zem a preskúmať veci na vlastnej koži.

Kládol som veľa otázok a stretol som sa s rôznymi ľuďmi. Uvedomil som si, koľko sa toho ešte musím naučiť a ako málo toho viem. Milujem cestovanie a mám priateľov z Mali a Filipín, z Ugandy a Vietnamu, z Argentíny a Srbska. A teraz som tu, aby som sa stal vaším priateľom a pomohol vám stať sa tiež Aflatounom!

Mám veľa aflatounských priateľov a spoločne sa učíme veľa vecí. Chceli by ste sa so mnou tiež učiť? Vyriešte nasledujúcu hádanku a objavíte heslo, ktoré spolu s mojimi kamarátmi používame na objavovanie a učenie sa mnohých vecí.

”

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

SKLADAČKA/PUZZLE AFLATOUNOVO MOTTO

Každému písmenu abecedy je priradené číslo. Nahradte čísla v rámečkoch správnym písmenom a zistite Aflatounovo motto.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
4	9	15	11	4	21	2	23	25	19	6
L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V
18	24	26	22	17	8	10	3	12	11	13
W	X	Y	Z							
5	16	20	7							

--	--	--	--	--	--	--	--

3 14 17 4 10 41 21 4

--	--	--	--	--	--

21 25 15 12 25 22 26

--	--	--	--

21 10 22 24

--	--	--	--

21 41 5 12

--	--	--	--	--	--	--

14 16 17 18 22 10 14

--	--	--	--	--

12 23 25 26 6

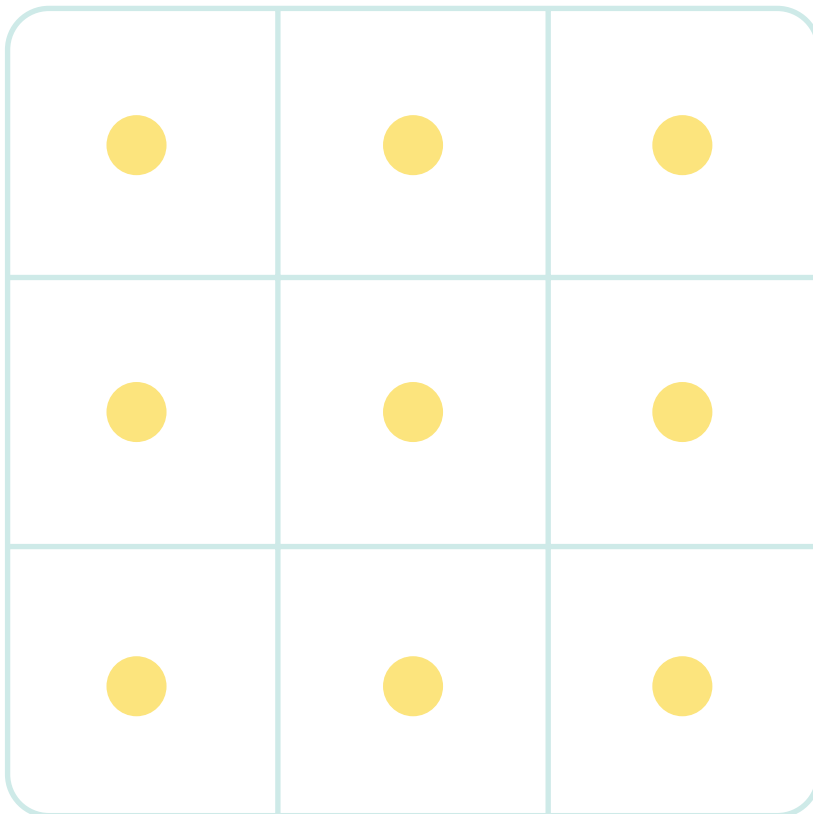

Túto stránku si môžete vytlačiť!

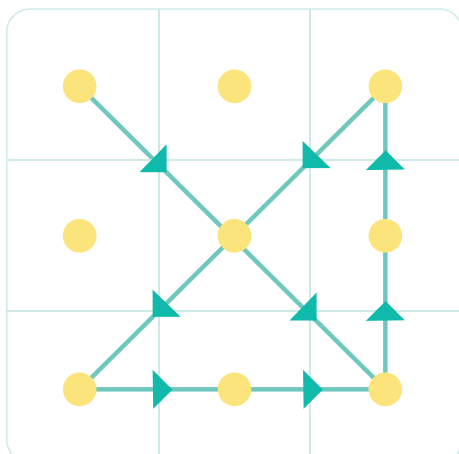
MATERIÁL

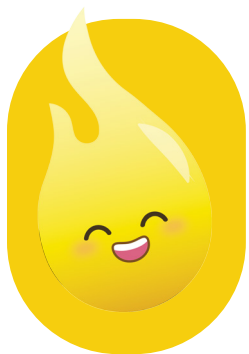
VIZUÁLNA HÁDANKA

Vizuálna hádanka č. 1

Riešenie

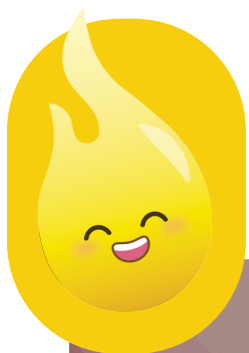

Túto stránku si môžete vytlačiť!

MATERIÁL

VIZUÁLNA HÁDANKA

Vizuálna hádanka č. 2

PLAGÁT

Túto stránku si môžete vytlačiť!

TÉMA 1

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

2 Stanovenie cieľov

Špecifický cieľ

Dokázať identifikovať kľúčové mílniky alebo prekážky pri dosahovaní životných cieľov.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Rozpoznať kroky pri stanovovaní cieľov.
2. Identifikovať typy cieľov, ktoré si môžu vybrať.

Potrebné materiály

1. Pracovný list: Stanovenie cieľov (jeden pre každého žiaka)
2. Papier a ceruzky
3. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Individuálna aktivita

Premýšľajte: Zdieľanie a diskusia v triede

Trvanie

45 minút

Kľúčové slová

ciele, postoje

Informácie pre učiteľa

Ak nie je možné dať každému žiakovi kópiu **pracovného listu Stanovovanie cieľov**, napíšte rôzne typy cieľov na tabuľu/flipchart. Žiaci budú potom písať na hárok papiera.

Začnite Brainstorming

1. Na tabuľu/flipchart nakreslite kruh a do jeho stredu napíšte „**Dosiahnutie cieľa**“.
2. Na jednu stranu kruhu nakreslite znamienko plus (+) a spýtajte sa žiakov:
 - Aké pozitívne postoje sú potrebné pri práci na dosiahnutí cieľa?
3. Napíšte ich odpovede na tabuľu/flipchart pod znamienko +. (Príklady môžu zahŕňať: nevzdávať sa; tvrdo pracovať; odhodlanie.)
4. Potom nakreslite na druhú stranu kruhu znamienko mínus (-) a spýtajte sa žiakov:
 - Akým negatívnym postojom by sme sa mali vyhýbať pri práci na dosiahnutí cieľa?
5. Napíšte ich odpovede na tabuľu/flipchart. (Príklady môžu zahŕňať: vzdávanie sa; strata sebadôvery; obviňovanie iných.)

Učte sa Individuálna aktivita

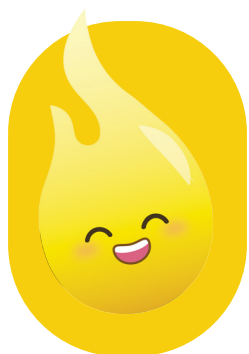
1. Každému žiakovi dajte kópiu pracovného listu Stanovenie cieľov a ceruzku.
2. Vysvetlite im, že si budú musieť stanoviť cieľ pre každú situáciu a že budú musieť načrtnúť tri kroky, ktoré plánujú urobiť, aby dosiahli každý konkrétny cieľ.
3. Kým žiaci pracujú na svojich cieľoch, prechádzajte sa po triede a v prípade potreby im pomôžte.

Premýšľajte Zdieľanie a diskusia v triede

1. Požiadajte žiakov, aby sa podelili o niektoré svoje ciele a kroky. Po odpovediach jednotlivých žiakov nechajte triedu diskutovať o tom, či sú podľa nich naplánované kroky vhodné.

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

STANOVENIE CIEĽOV

Ku každému cieľu, ktorý ste si stanovili v nasledujúcich štyroch situáciách, napíšte tri kroky, ktoré by ste mohli urobiť, aby ste tento cieľ skutočne dosiahli.

CIEĽ V ŠKOLE: Niečo, čo chcete dosiahnuť v akademickej oblasti. Možno chcete mať lepší prospech, prečítať viac kníh alebo mať lepší vzťah s učiteľom.

Môj cieľ

Tri kroky...

CIEĽ SÚVISIACI SO VZŤAHOME S KAMARÁTOM: Možno chcete zlepšiť nejaký existujúci vzťah s kamarátom alebo si chcete vybudovať vzťah s novým kamarátom, atď.

Môj cieľ

Tri kroky...

CIEĽ SÚVISIACI SO VZŤAHOM S ČLENOM RODINY: Možno chcete zlepšiť nejaký rodinný vzťah, na niečom vo vlastnej rodine zapracovať, atď.

Môj cieľ

Tri kroky...

CIEĽ TÝKAJÚCI SA NEZIŠTNÉHO DÁVANIA: Je dôležité mať aj ciele, ktoré pomáhajú iným ľuďom alebo životnému prostrediu. Všetko, čo robíte, aby ste dosiahli tieto ciele, robíte bez toho, aby ste za to niečo očakávali (napr. odmenu).

Môj cieľ

Tri kroky...

TÉMA 2

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

3

Práva detí

Špecifický cieľ

Identifikovať prekážky pri napĺňaní práv detí.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Aké sú práva, ktoré im priznáva Dohovor OSN o právach dieťaťa a čo zahŕňajú

Potrebné materiály

1. Dohovor o právach dieťaťa v detskom jazyku (jedna kópia pre každého žiaka)
2. Papier
3. Ceruzky
4. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Aktivity v triede a divadlo obrazov

Premýšľajte: Zdieľanie a diskusia v triede

Trvanie

55 minút

Kľúčové slová

práva detí, Dohovor o právach dieťaťa

Informácie pre učiteľa

Na vysvetlenie Dohovoru o právach dieťaťa použite informácie organizácie UNICEF:

1. Dohovor o právach dieťaťa

https://www.unicef.sk/files/dohovor_o_pravach_dietata.pdf

2. Dohovor o právach dieťaťa v detskom jazyku

https://www.unicef.sk/files/dohovor_2a4.pdf

Pred touto aktivitou si pripravte dostatočný počet kópií **Dohovoru o právach dieťaťa v detskom jazyku** (každý žiak musí mať jeden výtlačok).

Obe strany Dohovoru môžete skopírovať na jeden papier a vytvoriť tak leták. Vždy keď je to možné, snažte sa tlačiť obojstranné čiernobiele kópie a vytlačené materiály používajte viackrát. Upozornite žiakov, aby s materiálmi zaobchádzali opatrne a nepísali na ne – vaším cieľom je nielen minimalizovať finančné náklady, ale aj produkovať čo najmenej odpadu a všetky materiály opätovne používať udržateľným spôsobom.

Jednou z možností, ako môžete postupovať, aby ste znížili množstvo používaných výtlačkov, je rozdeliť žiakov do skupín po štyroch až piatich a nechať ich, aby sa podelili. Ak to nie je možné, vyberte z Dohovoru 10-15 článkov, ktoré žiakom vysvetlíte a uvediete príklady.

Pripomeňte si **metódu voľného písania**, aby ste ju dokázali žiakom jasne vysvetliť v časti Začnite.

DEFINÍCIA

„Voľné písanie“ je úloha, pri ktorej majú žiaci nepretržite písať počas stanoveného času bez toho, aby sa zamerali na nejakú konkrétnu zručnosť. Tento spôsob im umožňuje byť kreatívnymi bez obmedzení; jeho výsledkom je často posilnenie sebadôvery a pocit radosti.

Písanie bez toho, aby boli žiaci obmedzovaní vlastnými zručnosťami (gramatika, preklepy, atď.) im môže pomôcť nájsť svoj hlas bez obáv, že ich bude niekto kritizovať za „nedokonalý“ výsledok. Táto metóda ich zároveň povzbudzuje k tomu, aby ciele vyjadrili svoje myšlienky na konkrétnu tému a môže tiež posilniť ich túžbu čítať vo voľnom čase.

Začnite Brainstorming

1. Každému žiakovi dajte hárok papiera a ceruzku. Požiadajte ich, aby pracovali samostatne a metódou voľného písania vytvorili zoznam vecí, ktoré všetky deti potrebujú, aby boli v bezpečí, šťastné a zdravé. Pred začatím tejto aktivity však nezabudnite prediskutovať rozdiely medzi potrebami a želaniami...

2. Po piatich minútach požiadajte žiakov, aby sa podelili o svoje nápady a zapíšte ich na tabuľu/flipchart.
3. Povedzte im, že toto bude zoznam práv detí v triede.

Učte sa

Aktivity v triede a divadlo obrazov

1. Každému žiakovi dajte kópiu **Dohovoru o právach dieťaťa v detskom jazyku**.
2. Prečítajte si ho a jednotlivé články spoločne prediskutujte. V prípade potreby uveďte príklady a dodatočné vysvetlenia.
3. Po prečítaní materiálu požiadajte žiakov, aby porovnali zoznam práv dieťaťa na tabuli s Dohovorom o právach dieťaťa, ktorý si práve prečítali. Opýtajte sa ich:
 - Ktoré práva sú rovnaké?
 - Ktoré práva by sme mali pridať na náš zoznam?
 - Ktoré práva by mali byť doplnené do Dohovoru o právach dieťaťa?
4. Povedzte žiakom, aby vytvorili skupiny po štyroch až piatich (ak tak ešte neurobili).
5. Vysvetlite im, že každá skupina znázorní konkrétny článok z Dohovoru o právach dieťaťa pomocou techniky „divadlo obrazov“. Pripomeňte žiakom, že na zobrazenie článku Dohovoru môžu použiť len svoje telo; pohyb ani zvuk nie sú povolené.
6. Každaj skupine pridajte článok z Dohovoru tak, aby o ňom ostatní žiaci nevedeli; nezabudnite ich upozorniť, že musia pridelený článok udržať v tajnosti, pretože ostatné skupiny budú musieť uhádnuť, o aký článok ide.
7. Dajte skupinám päť minút na diskusiu o tom, ako budú svoj článok prezentovať.

Premýšľajte

Zdieľanie a diskusia v triede

1. Požiadajte skupiny, aby postupne predstavili svoj článok z Dohovoru.
2. Po každej prezentácii nechajte zvyšok triedy hádať, ktorý článok bol zobrazený. Diskutujte so žiakmi o nasledujúcich otázkach:
 - Prečo je toto právo dôležité pre deti?
 - Aký je ich život, keď sa toto právo porušuje?
 - Aký je ich život, keď je toto právo chránené?

DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA

PRÁVA
DIEŤAŤA

Článok 2

Dohovor sa vzťahuje na každého bez ohľadu na jeho rasu, náboženstvo alebo schopnosti, bez ohľadu na to, čo si myslí alebo hovorí, bez ohľadu na to, z akého typu rodiny pochádza.

Článok 12

Máte právo vyjadriť svoj názor a dospelí ho majú vypočuť a brať vážne.

Článok 27

Máte právo na jedlo, oblečenie, bezpečné miesto na život a na uspokojenie svojich základných potrieb. Nemali by ste byť znevýhodnení tak, aby ste nemohli robiť mnohé veci, ktoré môžu robiť iné deti.

Článok 28

Deti majú právo na vzdelanie. Disciplína v školách by mala rešpektovať ľudskú dôstojnosť detí. Základné vzdelanie by malo byť bezplatné. Bohaté krajiny by mali pomôcť chudobným krajinám dosiahnuť tento cieľ.

Článok 29

Vzdelávanie by malo naplno rozvíjať osobnosť a nadanie každého dieťaťa. Malo by deti viesť k úcte k rodičom a k rešpektovaniu vlastnej a iných kultúr.

Článok 31

Všetky deti majú právo na oddych a hru a na zapojenie sa do širokej škály voľnočasových aktivít.

Článok 32

Vláda by mala chrániť deti pred prácou, ktorá je nebezpečná, ktorá by mohla poškodiť ich zdravie alebo brániť ich vzdelaniu.

Článok 33

Vláda by mala zabezpečiť spôsoby ochrany detí pred nebezpečnými drogami.

Článok 34

Vláda by mala chrániť deti pred sexuálnym zneužívaním. (Uistite sa, že deti sú oboznámené s týmto právom, ale nenechajte ich znázorniť porušenie; namiesto toho ich nechajte hrať hru „Nie/Chod'/Povedz“ – povedzte osobe „Nie“, odíďte zo situácie a povedzte to niekomu, komu dôverujete).

Článok 35

Vláda by mala zabezpečiť, aby žiadne dieťa nebolo unesené alebo predané.

Článok 36

Deti by mali byť chránené pred všetkými činnosťami, ktoré by mohli poškodiť ich vývoj.

Článok 37

S deťmi, ktoré porušia zákon, by sa nemalo zaobchádzať kruto. Nemali by byť umiestňované do väzenia spolu s dospelými a mali by mať možnosť udržiavať kontakt so svojimi rodinami.

Článok 39

Deťom, ktoré boli zanedbávané alebo zneužívané, by mala byť poskytnutá osobitná pomoc na obnovenie ich sebaúcty.

Článok 38

Vlády by nemali povoliť vstup do armády deťom mladším ako 15 rokov. Deťom vo vojnových oblastiach by mala byť poskytnutá osobitná ochrana.

Článok 42

Máte právo poznať svoje práva! Dospelí by mali o týchto právach vedieť a mali by vám pomôcť ich spoznať.

TÉMA 2

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

4

Skutočné vzťahy

Špecifický cieľ

Dokázať rozvíjať a udržiavať dobré vzťahy s rodinou a priateľmi.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Aké sú charakteristiky podporných vzťahov.
2. Aké sú pozitívne a negatívne vlastnosti ľudí a ich vplyv na ostatných.

Potrebné materiály

1. Pracovný list: **Podporné vzťahy** (jeden pre každého žiaka)
2. Doplnkový pracovný list: **Niekoľko, ku komu vzhliadam**
3. Ceruzky
4. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Individuálna aktivita

Premýšľajte: Diskusia v triede

Trvanie

45 minút

Kľúčové slová

podporné, pozitívne, negatívne, pomáhajúce, upokojujúce

Informácie pre učiteľa

Ak nebudete mať k dispozícii dostatočný počet kópií **pracovného listu Podporné vzťahy**, žiaci vypracujú úlohu spoločne na tabuľu/flipchart. Pri tomto spôsobe práce budete musieť žiakom prečítať definíciu podporného vzťahu. Uveďte príklady rôznych charakteristík, aby ste si boli istí, že téme rozumejú:

- Asistencia: domáce práce. Utešovanie: chorých/smutných.
- Záujmy: povzbudzovanie.
- Skutočný záujem o blaho druhého: bezpečnosť/šťastie.
- Prispievanie k úspechu toho druhého: dosahovanie snov a cieľov.
- Vzájomne sa povzbudzovať, aby sme nestratili odvalu: poskytovať motiváciu v náročných časoch/pri riešení problémov.

Pri vyplňaní na tabuľu/flipchart budete za písanie zodpovední vy; žiaci budú sledovať, čo píšete a diktovať vám.

Začnite Brainstorming

1. Na obe strany tabule napíšte nasledujúce dva nadpisy:

- Pozitívne vlastnosti
- Negatívne vlastnosti

2. Nechajte žiakov premýšľať o pozitívnych a negatívnych vlastnostiach členov rodiny, priateľov, učiteľov, spolužiakov a susedov. Zdôraznite, že je dôležité identifikovať vlastnosti, nie konkrétne osoby.

3. Opýtajte sa žiakov, aké vlastnosti identifikovali, či ide o pozitívnu alebo negatívnu vlastnosť a zapíšte ich odpovede na tabuľu/flipchart. Vyzvite žiakov, aby sa snažili hľadať ku každému zoznamu kreatívne slová/pojmy. Môžete dokončiť jeden zoznam pred začatím ďalšieho alebo sa môžete rozhodnúť urobiť oba naraz, pretože oba zoznamy sú dosť odlišné. Nasledujúce zoznamy sú príkladmi vlastností, ktoré môžu žiaci určiť:

4. Povedzte žiakom, aby sa pozreli na uvedené pozitívne vlastnosti a opýtajte sa ich:

- Je pre vás dôležité, aby ich mali vaši najbližší? Prečo/prečo nie?

Učte sa

Individuálna aktivita

1. Pripomeňte žiakom vlastnosti, ktoré identifikovali v predchádzajúcej časti tejto aktivity a ktoré prispievajú k vytváraniu dobrých vzťahov. Môžete sa tiež odvolať na **pozitívne vlastnosti**, ktoré boli uvedené v **úvodnej časti** tejto aktivity.
2. Každému žiakovi dajte kópiu **pracovného listu Podporné vzťahy** a ceruzku.
3. Najprv ich nechajte prečítať si definíciu podporného vzťahu, ktorá je napísaná v hornej časti hárku. Ku každému vzťahu uveďte príklady (pomôžte si časťou **Informácie pre učiteľa** vyššie).
4. Potom na tabuľu nakreslite tri obrisy v tvare tela. Použite ich ako pomôcku pre žiakov. Oni však budú pracovať so siluetami na svojich pracovných listoch.
5. Do hlavovej časti nech napíšu mená ľudí, ktorí podľa nich zohrávajú podpornú, pozitívnu a dôležitú úlohu v ich životoch. Vysvetlite, že týmito ľuďmi môžu byť členovia rodiny, priatelia, učitelia, spolužiaci, susedia alebo ktokoľvek, koho považujú za dôležitého.

6. Ich ďalšou úlohou bude napísať do tela každej siluety, čo sa im na danej osobe najviac páči.
7. Nakoniec nech pod každú siluetu napíšu niečo povzbudivé, čo im daná osoba povedala a niečo, čo pre nich urobila.
8. Nezabudnite im pripomenúť, že ich po skončení tejto časti aktivity požiadate, aby sa o svoje odpovede podelili so zvyškom triedy.

Premýšľajte

Diskusia v triede

1. Požiadajte žiakov, aby sa o svoju prácu podelili so zvyškom triedy.
2. Keď tak urobia, vysvetlite im, že všetci sme spoločenské tvory a sme obklopení vzťahmi; s niektorými sa rodíme a niektoré rozvíjame počas života. Opýtajte sa ich:
 - Prečo je dôležité mať vzťahy s ľuďmi?
 - S akými vzťahmi sa rodíme?
 - Aké vzťahy rozvíjame?
 - Aké sú niektoré pozitívne vzťahy vo vašom živote? Ako sa vďaka nim cítite?
 - Cítite v týchto vzťahoch podporu? Vďaka čomu to tak je?
 - Aké sú niektoré negatívne vzťahy vo vašom živote? Ako sa kvôli nim cítite?
 - Cítite v týchto vzťahoch podporu? Vďaka čomu to tak je?
 - Čo môžeme urobiť, aby sme si udržali pozitívne vzťahy?
3. Keďže v tejto aktivite sa deti učili o svojich právach a vzťahoch, je to aj vhodný čas na rozhovor o „súhlase“. Myšlienku súhlasu môžete deťom predstaviť tak, že im vysvetlíte, že je **v poriadku povedať NIE**, ak s niečím nesúhlasia. Môžete použiť nasledujúce príklady:
 - Je to vaše telo, takže sa môžete rozhodnúť, kto sa vás dotkne, kto vás objíme alebo pobožká.
 - Je v poriadku, ak kamarátom zdvorilo poviete, že sa s nimi nechcete hrať.

VIDEO

Súhlas a komunikácia:

<https://www.youtube.com/watch?v=1wOqcU79Rh8>

*Vo videu sú k dispozícii slovenské titulky. Nezabudnite si ich zapnúť.

INFORMÁCIE PRE UČITEĽA

Pohoda a dôležitosť sociálnych kontaktov počas a po skončení COVID-19

Spoločenstvo je pre ľudí veľmi dôležité. Možnosť byť spolu fyzicky, ale vedieť sa spojiť aj na ľudskej úrovni sa ukázala ako obzvlášť dôležitá počas a po pandémie COVID-19. Možnosť podeliť sa o svoje obavy, starosti alebo tlak, ktorý pociťujeme, je veľmi dôležitá tak pre dospelých, ako aj pre deti.

Pandémia COVID-19 priniesla komplexný rad výziev so zásadnými dôsledkami na duševné zdravie všetkých vrátane detí a dospievajúcich.

Smútok, strach, neistota, sociálna izolácia, dlhý čas strávený pri obrazovkách a monitoroch a únava rodičov negatívne ovplyvnili duševné zdravie detí. Priateľstvá a podpora rodiny sú pre deti silnou stabilizačnou silou, ale pandémia COVID-19 narušila aj tie.

(Viac informácií o tejto téme nájdete tu: <https://www.unicef.org/india/impact-covid-19-childrens-mental-health>).

V tomto období je veľmi dôležité venovať dostatočný čas opätovnému budovaniu vzťahov a podpore sociálnych zručností detí.

Využiť môžete tieto aktivity:

1 DOPLNKOVÁ AKTIVITA

1. Na flipchartový papier alebo na tabuľu nakreslite hrubý obrys osoby. Rozdeľte triedu do skupín po troch až štyroch žiakoch. Každéj skupine dajte flipchartový papier a požiadajte ich, aby si naň prekreslili obrys. (Nákres/obrys si môžete pripraviť vopred.)
2. Požiadajte každú skupinu, aby napísala alebo nakreslila čo najviac obáv alebo náročných situácií, ktoré podľa nich deti v ich veku zažívajú vo všetkých oblastiach svojho života. Každá skupina by sa mala následne o svoje obavy podeliť so zvyškom triedy.
3. Položte žiakom nasledujúce otázky:
 - Má veľa detí rovnaké obavy ako vy?
 - Myslíte si, že ide iba o obavy ľudí vo vašom veku alebo by sa mohli týkať aj detí v inom veku?
 - Napadajú vám spôsoby, ako vyriešiť tieto obavy?
 - Napadajú vám ľudia, s ktorými by ste sa mohli porozprávať o týchto obavách?
4. Pripomeňte žiakom, že v ich okolí existujú ľudia, s ktorými sa môžu porozprávať – napríklad dôveryhodné dospelé osoby, ľudia v škole, rodinní príslušníci a priatelia.

2

DOPLNKOVÁ AKTIVITA

1. Vysvetlite žiakom, že na to, aby boli dobrými priateľmi, je veľmi dôležité, aby boli dobrými poslucháčmi. Požiadajte ich, aby sa rozdelili do dvojíc a postavili sa/posadili sa tvárou k svojmu partnerovi.
2. Okopírujte hárok s inštrukciami (počet hárkov vyrátajte podľa počtu žiakov) a vystrihnite kartičky inštrukcií. Rozdajte skupine sadu kartičiek inštrukcií A a B, pričom dávajte pozor, aby si dvojice navzájom nevideli svoje inštrukcie. Inštrukcia pre skupinu A sa týka udalosti, o ktorej treba hovoriť; inštrukcia pre skupinu B je o spôsobe počúvania. Požiadajte dvojice, aby sa začali riadiť pokynmi na svojej kartičke inštrukcií. Dajte im približne tri až päť minút na to, aby viedli rozhovory podľa pokynov.
3. Túto aktivitu zopakujte, ale tentoraz s obrátenými rolami. Napíšte ich na samostatné hárky, aby žiaci nevedeli, aké pokyny dostala druhá skupinu.
4. Po uplynutí určeného času zastavte rozhovory a položte žiakom nasledujúce otázky:
 - Ako ste zistili, že vás váš partner nepočúva?
 - Aký to bol pocit byť hrubý a nepočúvať poriadne?
 - Vyskúšali ste si aj opačnú úlohu – čo mal poslucháč urobiť, aby sa hovoriaci cítil vypočutý?
5. Zamyslite sa so žiakmi aj nad tým, že aj reč tela (spôsob sedenia, očný kontakt a pod.) a kladenie doplňujúcich otázok sú súčasťou dobrého počúvania.

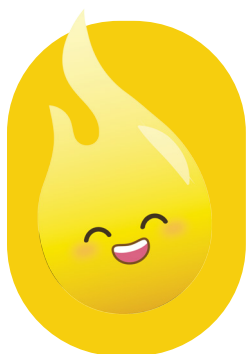
KARTIČKY INŠTRUKCIÍ

Osoba A

Opíšte osobe B vašu poslednú dovolenku alebo udalosť, ktorej ste sa nedávno zúčastnili; táto osoba vás bude musieť počúvať nasledujúcich päť minút.

Osoba B

Osoba A vám bude rozprávať o dovolenke alebo podujatí, na ktorom nedávno bola. Počúvajte asi minútu, potom počúvať prestaňte, obzerajte sa okolo seba, vyhýbajte sa očnému kontaktu, vrťte sa, prerušujete ju otázkami alebo nepodstatnými poznámkami a tvárte sa, že vás to nezaujíma.

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

PODPORNÉ VZŤAHY

Podporné vzťahy sú dôležité počas celého života – nielen v detstve.

Podporný vzťah je spojenie medzi dvoma alebo viacerými ľuďmi, ktoré zahŕňa:

- **Vzájomnú pomoc**
- **Utešovanie**
- **Skutočný záujem o blaho druhých**
- **Podporovanie záujmov druhých**
- **Prispievanie k úspechu druhých**
- **Dodávanie odvahy**

Zistite, kto podporuje vašich rodičov/opatrovníkov. Položte im niekoľko otázok a na základe ich odpovedí nakreslite ich „podporujúce postavy“.

1. Kto zohráva vo vašom živote podpornú úlohu?

Napíšte meno do obrysu každej hlavy nakreslenej nižšie.

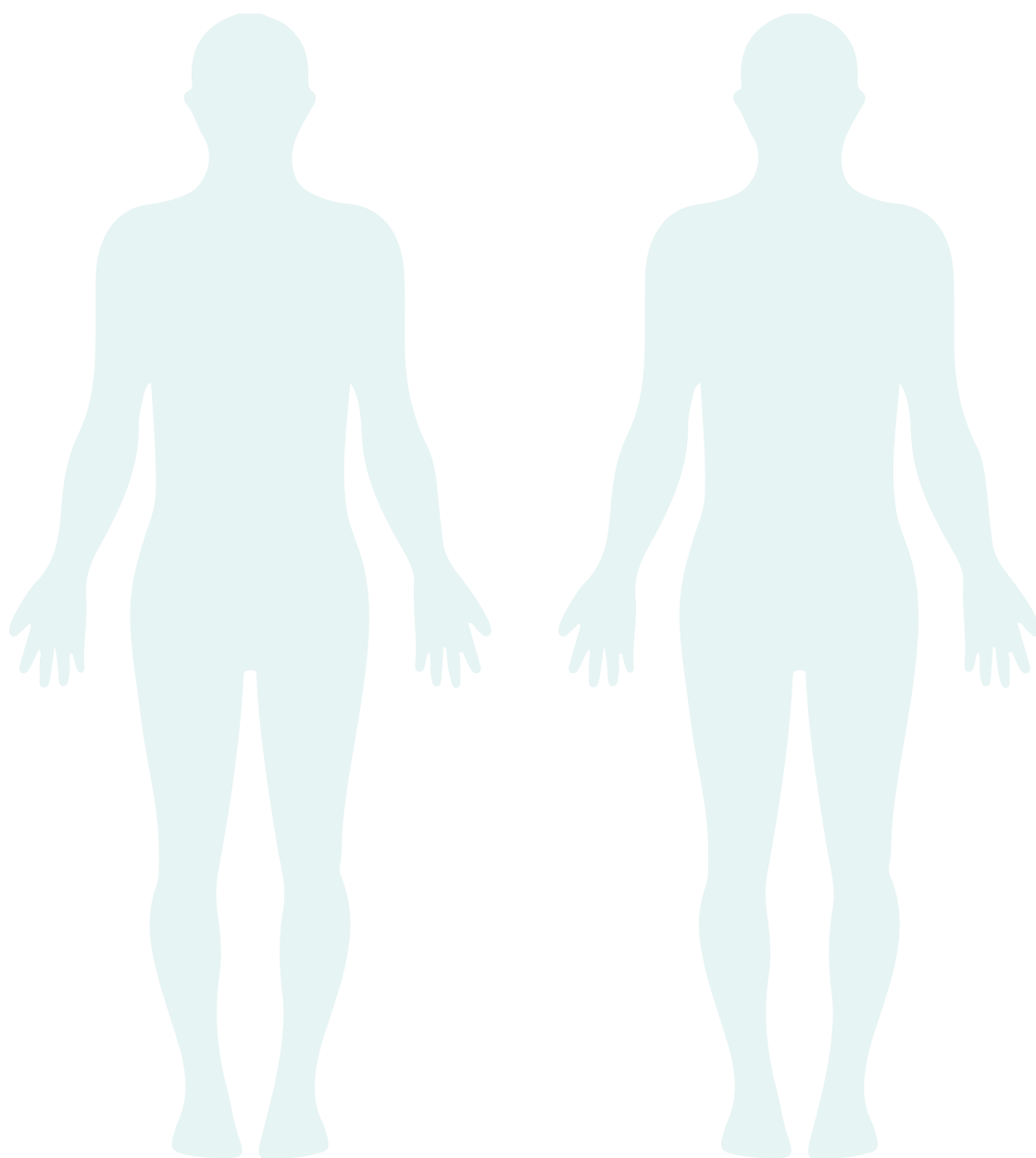
2. Čo sa vám na tejto osobe/týchto ľuďoch najviac páči?

Napíšte charakteristiku tejto osoby/osôb do každej siluety na ďalšej strane.

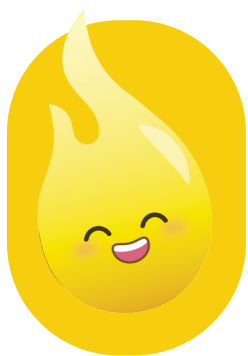
3. Čo povzbudivé vám táto osoba povedala/zvyčajne hovorí?

Čo dobré pre vás táto osoba urobila/zvyčajne robí?

Odpovede napíšte do rámčeka pod siluetami.

Sem napíšte odpovede na otázku č. 3.

Túto stránku si môžete vytlačiť!

DOPLNKOVÝ PRACOVNÝ LIST

NIEKTO, KU KOMU VZHLIADAM

Spomeňte si na niekoho, koho obdivujete (môže, ale nemusí to byť žijúca osoba). Spravte o tejto osobe krátky výskumný projekt. Môžete pripojiť aj akýkoľvek doplnkový (napríklad obrázkový) materiál!

Rovnakú aktivitu môžu zrealizovať aj vaši rodičia/opatrovníci a odpovedať na tieto otázky! Prekvapilo vás, ku ktorej osobe vzhliadajú?

Názov:

Dátum narodenia:

Miesto narodenia:

Štátna príslušnosť:

Povolanie:

Táto osoba je známa tým, že...

Kroky k úspechu: Stručná história ich života (uved'te aspoň 7 krokov)

Obdivujem túto osobu, pretože...

TÉMA 2

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

5 Rodové predsudky

Špecifický cieľ

Analyzovať rodové predsudky a ich vplyv v rodine a v triede.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Aký je rozdiel medzi pojmi pohlavie a rod.

Potrebné materiály

1. Papier a ceruzky
2. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Skupinová aktivita

Premýšľajte: Diskusia v triede

Trvanie

50 minút

Kľúčové slová

pohlavie, rod, dievčatá, chlapci, predsudky

Informácie pre učiteľa

Dbajte na kultúrnu citlivosť v súvislosti s rodovými rolami. Hoci sa chceme kriticky pozrieť na tradičné predstavy o rodových rolách, môžeme tak spraviť spôsobom, ktorý bude zároveň rešpektovať kultúrne normy v našich komunitách.

DEFINÍCIA

Pohlavie: dve skupiny ľudí (aj rastlín a živočíchov) – muž a žena – definované ich telesnými funkciami.

Rod: predstavy spoločnosti o tom, ako by mali muži a ženy konať a správať sa.

Túto aktivitu prispôbte tomu, aké je zastúpenie mužov/žien (chlapcov/dievčat) vo vašej triede. Ak je prevažne jednostranné (napr. 90 % chlapcov), nerozdeľujte žiakov podľa pohlavia – triedu jednoducho rozdeľte na dve skupiny. V závislosti od veľkosti vašej triedy môže byť potrebné rozdeliť tieto dve skupiny na menšie skupiny (napr. štyri až päť chlapcov/dievčat/žiakov na skupinu).

POZNÁMKA PRE UČITEĽA

Nezabudnite na kultúrnu citlivosť voči rodovým rolám.

Téme tradičných predstáv o rodových rolách sa venujte vždy tak, že zachováte rešpekt ku kultúrnym normám v našich komunitách.

Začnite Brainstorming

1. Do stredu tabule/flipchartu nakreslite čiaru. Jednu stranu označte „Chlapci“ a druhú „Dievčatá“.
2. Opýtajte sa žiakov:
 - Aké sú rozdiely medzi chlapcami a dievčatami?
3. Ich odpovede napíšte na príslušnú stranu.

Učte sa Skupinová aktivita

1. Rozdeľte žiakov do dvoch skupín – v jednej budú len chlapci a v druhej len dievčatá.
2. Všetci chlapci sa postavia na pravú stranu triedy a všetky dievčatá sa postavia na ľavú stranu.
3. Každé skupine dajte list papiera a ceruzku. Nechajte ich diskutovať a zapísať si odpovede na nasledujúce otázky (dbajte na to, aby boli vhodné pre skupinu):

Pre dievčatá:

- Vymenujte veci, ktoré môžu robiť len dievčatá.
- Vymenujte veci, ktoré ste videli robiť len vašu mamu/opatrovníčku.

Pre chlapcov:

- Vymenujte veci, ktoré môžu robiť len chlapci.
 - Vymenujte veci, ktoré ste videli robiť len vášho otca/opatrovníka.
4. Vysvetlite im, že ich odpovede môžu zahŕňať činnosti, správanie, zamestnania, hry/hračky, atď.
 5. Po 10 minútach nechajte skupiny vymeniť si zoznamy (ak máte viac ako dve skupiny, zabezpečte, aby si zoznamy vymenili so skupinou opačného pohlavia).
 6. Po výmene zoznamov požiadajte skupiny, aby sa pozreli na zoznamy, ktoré dostali a prečiarikli veci, ktoré môžu robiť aj ako opačné pohlavie. Nezabudnite zdôrazniť, že nezáleží na tom, či tieto veci chcú robiť alebo dokonca vedieť, ako ich robiť, dôležité je, že majú prečiarкнуť, ak je pre nich fyzicky možné danú činnosť vykonávať.
 7. Na túto úlohu dajte žiakom 10 minút.

Premýšľajte

Diskusia v triede

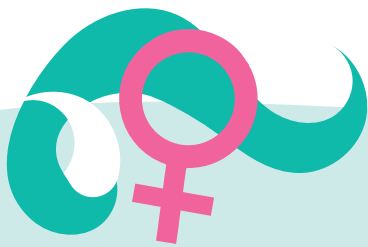
1. Opäť rozdeľte tabuľu/flipchart, tentoraz do troch stĺpcov. Pravý stĺpec označte „**Chlapci**“, stredný stĺpec „**Chlapci aj dievčatá**“ a ľavý stĺpec „**Dievčatá**“.
2. Začnite tým, že sa opýtate dievčat:
 - Aké aktivity ste vyškrtli zo zoznamu chlapcov? (Ide o činnosti, ktoré by podľa dievčat mohli vykonávať obe pohlavia.)
 - Zaznamenajte ich odpovede do stĺpca označeného „Chlapci aj dievčatá“.
 - Ktoré činnosti ste si nevyškrtli? (Ide o činnosti, o ktorých si mysleli, že ich môžu robiť len chlapci.)
 - Zaznamenajte ich odpovede do stĺpca označeného „Chlapci“.
3. Potom sa opýtajte chlapcov:
 - Aké aktivity ste vyškrtli zo zoznamu dievčat? (Sú to činnosti, ktoré podľa chlapcov mohli robiť obe pohlavia.)
 - Zaznamenajte ich odpovede do stĺpca označeného „Chlapci aj dievčatá“.
 - Ktoré činnosti ste si nevyškrtli? (Ide o činnosti, o ktorých si mysleli, že ich môžu robiť len dievčatá.)
 - Odpovede zapíšte do stĺpca označeného „Dievčatá“.
4. Potom požiadajte žiakov, aby vysvetlili, prečo si niektoré položky vyškrtli/ponechali.
5. Využite ich odpovede na opätovné preskúmanie niektorých rozdielov medzi chlapcami a dievčatami a upravte zoznamy tak, aby presne odrážali rozdiel medzi pohlavím a rodom (napríklad, ak je „**varenie**“ v stĺpci „Dievčatá“, je zjavne nesprávne označené a malo by sa presunúť do stĺpca „**Chlapci aj dievčatá**“).

6. Vysvetlite rozdiel medzi pojmami **pohlavie** a **rod** (Informácie pre učiteľa na strane 39) – využite pri tom odpovede na tabuli/flipcharte (plus ďalšie príklady, ktoré máte k dispozícii).

7. Diskutujte so žiakmi o týchto otázkach:

- Aké sú bežné druhy prác, ktoré môžu vykonávať chlapci aj dievčatá?
- Záleží na tom, či chlapec robí prácu, ktorú zvyčajne robí dievča?
- Čo si myslíte o rolách chlapcov a dievčat?
- Odkiaľ sa berú tieto predstavy o tom, ako by sa chlapci/dievčatá mali správať?
- Kto určuje tieto názory (predsudky)?
- Čo môžeme urobiť, aby sme tieto predsudky voči dievčatám a chlapcom zmenili?

Ako môžu rodové predsudky súvisieť s problémom vodnej krízy.

Spracované podľa stránky water.org (zdroj je uvedený nižšie):

V súčasnosti strávia ženy na celom svete 200 miliónov hodín zberom vody. Okrem času stráveného zbieraním vody môžu milióny žien stráviť aj značné množstvo času hľadaním miesta, kde by mohli v bezpečí vykonať potrebu. To predstavuje ďalších 266 miliónov hodín času, ktoré každý deň stratia, pretože doma nemajú toaletu.

Zber vody a hľadanie bezpečného miesta na vykonanie potreby sú hlavnými činnosťami dňa pre milióny žien. Na prácu, školu alebo starostlivosť o rodinu im zostáva len málo času. Bez vody alebo prístupu k toalete vo svojej domácnosti nemôžu ženy naplno využiť svoj potenciál.

Dievčatá, ktoré nemajú prístup k pitnej vode a sociálnemu zariadeniu doma alebo v škole, čelia významným problémom. Menštruácia je ďalším dôvodom, prečo dievčatá v chudobných komunitách, kde nie je zabezpečená voda, nechodia do školy; navyše je ohrozená ich bezpečnosť a zdravie, keď nemajú inú možnosť ako vykonávať potrebu pod holým nebom. Prístup k vode a sociálnym zariadeniam dokáže túto situáciu zásadne zmeniť. Ak by napríklad v Indii malo prístup k vode a toaletám čo i len o 1 % viac dievčat na strednej škole, HDP krajiny by sa zvýšil o viac ako 5 miliárd dolárov. Okrem toho, v celosvetovom meradle sa za každý rok, počas ktorého dievča zostane v škole, môže jej príjem zvýšiť o 15-25 %.

Keď majú ženy doma bezpečnú vodu a toalety, môžu zmeniť svoj svet. Už nie sú zaťažené vodnou krízou a môžu sa starať o svoje rodiny. Môžu si založiť malé podniky a zvýšiť tak príjem svojej domácnosti. Majú čas a vodu na záhradkárčenie a varenie jedla pre svoje rodiny. A už nemusia čeliť nebezpečným situáciám pri hľadaní miesta na vykonávanie potreby na otvorenom priestranstve alebo pri chodení po vodu k vzdialeným zdrojom.

★ ZDROJE

O dôležitosti vody a jej prepojení s právami dieťaťa
unicef.sk

https://www.unicef.sk/files/UNICEF_VODA_MATERSK%C3%81_%C5%A0KOLA_FINAL.pdf

<https://www.unicef.sk/clanky/532-4-veci-ktore-treba-vediet-o-vode-a-hladomere/>

Pre viac informácií si pozrite toto video:

Posilnenie postavenia žien

<https://www.youtube.com/watch?v=3ZiFxmD03f8>

*Vo videu sú k dispozícii slovenské titulky. Nezabudnite si ich zapnúť.

Prediskutujte nasledujúce otázky:

- Zamýšľali ste sa niekedy nad týmto problémom? Čo si o tom myslíte?
- Uvedomili ste si, koľko negatívnych vplyvov má tento problém na dievčatá a ženy – na ich každodenný život, ale aj na ich budúcnosť?

TÉMA 3

Sporenie a míňanie

6 Míňanie, darovanie, sporenie a investovanie

Špecifický cieľ

Pochopiť, ako sa rozhodovať a ako narábať s peniazmi pri sporení, míňaní, investovaní a darovaní.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Definovať a rozlíšiť jednotlivé pojmy: míňať, šetriť, investovať a darovať.
2. Vysvetliť náklady obetovanej príležitosti spojené s každým z týchto pojmov.

Potrebné materiály

1. Pracovný list: **Definície osobných financií** (jeden pre každého žiaka)
2. Pracovný list: **Životné náklady** (jeden pre každého žiaka)
3. **Definície osobných financií** (materiál pre učiteľov)
4. **Ekonomika a peniaze**
5. Papier a ceruzky
6. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: KWL tabuľka

Učte sa: Diskusia v triede a individuálna umelecká aktivita

Premýšľajte: KWL tabuľka

Trvanie

45 minút

Kľúčové slová

míňať, šetriť, investovať, darovať, príležitosť, náklady

Informácie pre učiteľa

Pred začiatkom aktivity sa uistite, že ste sa oboznámili so štyrmi kľúčovými pojmami (šetriť, míňať, investovať a darovať) a že máte na každý z nich príklady relevantné vo vašom kontexte a zrozumiteľné pre vašich žiakov. Pri vysvetľovaní pojmov Sporenie a Investovanie sa uistite, že tieto pojmy prepájate s konceptom existujúceho cieľa, na ktorý sporíte alebo do ktorého investujete.

Pred začiatkom aktivity nakreslite na tabuľu/flipchart schému **Ekonomika a peniaze**, aby ju mali žiaci k dispozícii v časti **Učte sa**. Opäť sa uistite, že ste si pripravili príklady, aby ste žiakom pomohli túto schému pochopiť a preniesť do ich vlastného života.

Začnite KWL tabuľka

1. Ukážte žiakom bankovku v hodnote 10 € a spýtajte sa ich, čo by s touto bankovkou spravili, keby im ju niekto dal. Opýtajte sa ich, či na nejaký sviatok alebo pri špeciálnych príležitostiach dostali darček v podobe peňazí. Diskutujte s nimi o tom, čo zvyčajne robia s vlastnými peniazmi. Zaznamenajte ich odpovede na tabuľu.
2. Požiadajte žiakov, aby vytvorili dvojice a každej dvojici dajte list papiera a ceruzku.
3. Nakreslite na tabuľu/flipchart KWL tabuľku (znázornená nižšie) a požiadajte dvojice, aby si ju prekreslili na svoje papiere.
4. Požiadajte žiakov, aby definovali, čo podľa nich znamenajú nasledujúce slová:
 - Míňať
 - Sporiť
 - Investovať
 - Darovať
 - Náklady obetovanej príležitosti
5. Ich odpovede napíšte do prvého stĺpca označeného „**Viem**“.
6. Potom sa ich spýtajte, čo by sa dnes chceli dozvedieť o týchto pojmoch. Dajte im pár minút na to, aby si premysleli, čo by sa chceli vedieť o výdavkoch, sporení, investovaní, darovaní a nákladoch obetovanej príležitosti; odpovede zapíšte do stĺpca „**Chcem vedieť**“. (Napríklad: Koľko peňazí by som mal/a ušetriť?)

VIDEO

Pozrite si toto video:

Dali sme deťom
hodinu, aby minuli
\$100

https://www.youtube.com/watch?v=m58_ky4kNxx

VIEM Čo už vieme	CHCEM VEDIETĚ Čo sa chceme naučiť	NAUČIL/A SOM SA Čo sme sa dnes naučili

7. Informujte žiakov, že posledný stĺpec „Naučil/a som sa“ vyplnia na konci aktivity.

Učte sa

Diskusia v triede a individuálna umelecká aktivita

1. Pripomeňte žiakom, čo sa naučili o potrebách a praniach. Prania predstavujú túžby po tovaroch a službách, ktoré by sme chceli mať. Potreby sa týkajú vecí, ktoré musíme mať alebo ich „**potrebujeme**“ na prežitie, napríklad jedlo, voda, prístrešie atď. Vysvetlite žiakom, že existujú štyri rôzne spôsoby, ktorými môžu zaobchádzať so svojimi peniazmi. Môžu ich minúť, ušetriť, investovať alebo darovať.

2. Každému žiakovi dajte kópiu pracovného listu **Definície osobných financií a ceruzku**.

3. Prejdite so žiakmi každú definíciu (ako pomôcku materiál pre učiteľov). Ku každej definícii uveďte relevantné príklady.

4. Prediskutujte, akú úlohu zohráva každý z týchto pojmov v živote žiakov a položte im nasledujúce otázky:

- **Míňať:** Čo ste si naposledy kúpili? Čo si vaša mama/otec/opatrovník kupuje každý deň? Čo kupujú každý týždeň? Čo každý mesiac?
- **Sporiť:** Na čo si šetríte? Kde máte uložené vase úspory? Na čo by ste mali sporiť? A čo vaši rodičia/opatrovníci?
- **Investovať:** Kam môžeme investovať naše peniaze? Čím sa poľnohospodárstvo podobá investovaniu? Je chodenie do školy investovanie?
- **Darujte:** Pomohli ste niekedy niekomu? Darovali ste niekedy niekomu peniaze?

5. Ukážte žiakom **schému Ekonomika a peniaze** a použite príklady, aby ste im pomohli lepšie ju pochopiť.

6. Položte im nasledujúcu otázku:

Idete po ulici a na zemi nájdete 10 €. Čo urobíte?

- **A)** Pôjdem do obchodu a kúpim si sladkosti a občerstvenie. (**míňať**)
- **B)** Darujem ich bezdomovcovi. (**darovať**)
- **C)** Odložím si ich do pokladničky. (**sporiť**)
- **D)** Kúpim si živé kurča. (**investovať**)

7. Prediskutujte výhody a nevýhody každej situácie. Potom nechajte žiakov hlasovať o dvoch najlepších možnostiach, a to buď zdvihnutím ruky, alebo pomocou metódy Hlasovanie nohami.

8. Potom im vysvetlite pojem „náklady obetovanej príležitosti“ (definícia je uvedená nižšie).

9. Využite názory žiakov z diskusie o scenári vyššie, aby ste im pomohli lepšie pochopiť, čo sú náklady obetovanej príležitosti. Napríklad:

- Ak by ste si ako prvú možnosť vybrali (A), vaša druhá možnosť (B) by sa nazývala „náklady obetovanej príležitosti“.

10. Nakoniec požiadajte žiakov, aby vyplnili svoje pracovné listy Definície osobných financií tak, že nakreslia obrázok ku každému pojmu.

DEFINÍCIA

Náklady obetovanej príležitosti predstavujú možnosti, o ktoré prideme, keď si vyberieme inú alternatívu. Inak povedané: náklady obetovanej príležitosti sú to, bez čoho sa musíme zaobísť, keď si vyberieme možnosť A namiesto možnosti B.

Napríklad: Ak si chcete kúpiť čokoládu/sladkosti za peniaze z pokladničky (vaša voľba A), budete musieť dlhšie šetriť, aby ste mali dostatok peňazí na kúpu vašej obľúbenej hračky (vaša voľba B).

Premýšľajte

KWL tabuľka

1. Požiadajte žiakov, aby sa o svoje kresby podelili so zvyškom triedy. Ich úlohou bude aj vysvetliť, čo nakreslili a prečo.
2. Vráťte sa k otázkam, ktoré si žiaci položili pri vypĺňaní KWL tabuľky v stĺpci „**Chcem vedieť**“. Odpovedzte na ne a odpovede zapíšte do stĺpca „**Naučil/a som sa**“. V prípade potreby žiakom vysvetlite, že nie vždy poskytnú jednotlivé aktivity dostatok priestoru na to, aby si dokázali zodpovedať na každú jednu otázku

ZAPOJENIE RODIČOV

1. Vysvetlite žiakom, že väčšina vecí, ktoré v živote potrebujeme a chceme, stojí peniaze. Niekedy nám môže zostať len veľmi málo peňazí na sporenie, darovanie alebo investovanie.
2. Každému žiakovi dajte kópiu **pracovného listu Životné náklady** a požiadajte ho, aby ho vyplnil spolu s rodičmi.
3. Vyzvite ich, aby našli kreatívne a zaujímavé spôsoby, ako ušetriť peniaze pri vykonávaní bežných činností.

DEFINÍCIE OSOBNÝCH FINANCIÍ

Míňať

Definícia pre žiakov:

Používať peniaze na niečo, čo chcete alebo potrebujete.

Rozšírená definícia pre učiteľov:

Používať peniaze; platiť, vymieňať peniaze za tovar alebo služby. Súčasťou míňania je aj platenie daní, prispievanie na charitu a míňanie na rozmanité prania a potreby.

Sporiť

Definícia pre žiakov:

Odkladať si peniaze na budúce potreby alebo želania.

Rozšírená definícia pre učiteľov:

Odkladať si peniaze do zásoby alebo do rezervy (napr. týždenne si odkladať časť vreckového); odkladať si peniaze na určitý účel alebo príležitosť (na kúpu trička na špeciálny deň alebo na sladkosti, o ktoré sa chceme podeliť s kamarátom, atď.).

Investovať

Definícia pre žiakov:

Odkladať si peniaze na budúce darovanie alebo míňanie spôsobom, ktorý zvyšuje ich hodnotu

Rozšírená definícia pre učiteľov:

Investovanie sa často vzťahuje na tú časť vašich úspor, ktorú požičiavate iným a dostávate za to úrok (dodatocné peňažné platby, ktoré sa vám vyplácajú okrem platby za požičanú sumu). Investíciou môže byť aj akýkoľvek druh majetku, ak jeho hodnota rastie. Sporenie sa stáva investovaním vtedy, keď sa zdroj (peniaze, majetok, ľudská práca a talent, príroda atď.) využíva tak, aby sa zvyšovala jeho hodnota. Žiaci by mali rozumieť tomu, že na to, aby ste mohli zdroj, napr. peniaze, investovať, musíte si ho najprv nasporiť. Aj peniaze s veľmi nízkym úrokom na štandardnom bankovom sporiacom účte sú vlastne investované. Investovanie je podskupinou sporenia.

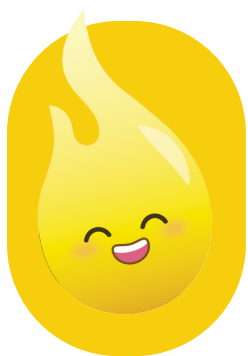
Darovať

Definícia pre žiakov:

Venovanie času, talentu alebo majetku bez toho, aby ste za to niečo očakávali.

Rozšírená definícia pre učiteľov:

Dobrovoľne venovať dar alebo dotáciu; prispieť alebo darovať niečo – najmä na charitatívne alebo dobročinné účely (napr. peniaze pre vývarovňu alebo potravinovú banku) alebo verejnoprospešnej inštitúcii (napr. niekto daruje pozemok na vybudovanie parku). Darovanie je podskupinou míňania.

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

DEFINÍCIE OSOBNÝCH FINANCIÍ

Nakreslite obrázok alebo ikonu ilustrujúcu tieto pojmy:

Míňať: Používať peniaze na niečo, čo chcete alebo potrebujete.

Sporiť: Odkladať si peniaze na budúce potreby alebo prania.

Investovať: Šetriť peniaze spôsobom, ktorý zvyšuje ich hodnotu; tieto peniaze potom môžete využiť na budúce výdaky alebo darovať.

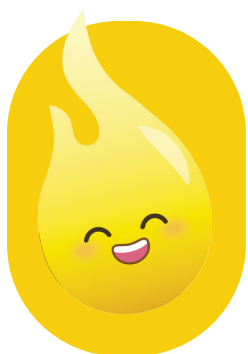
Darovať: Venovať čas, talent alebo majetok bez toho, aby ste za to niečo očakávali.

Míňať

Sporiť

Investovať

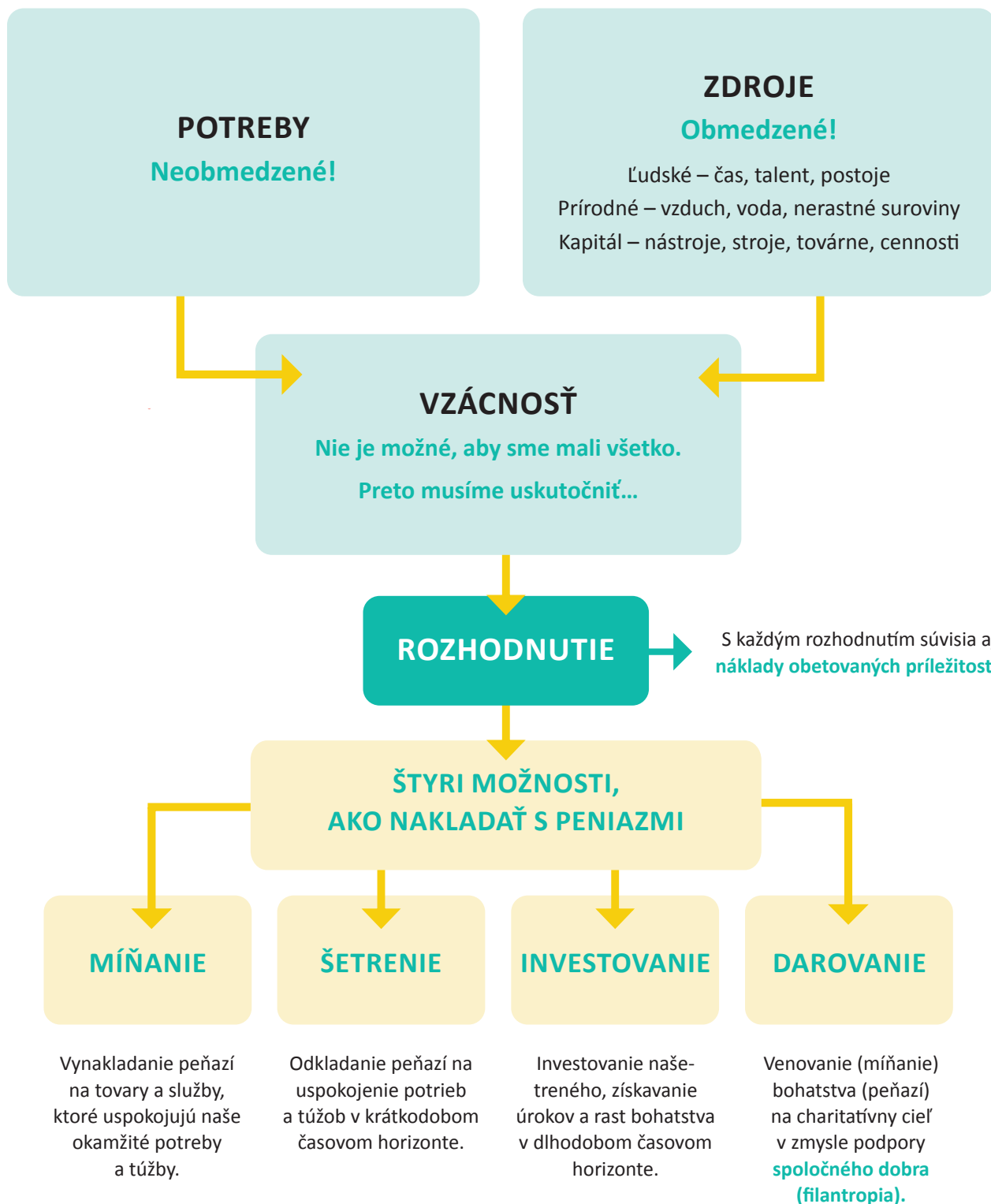
Darovať

Túto stránku si môžete vytlačiť!

VIZUÁL

EKONOMIKA A PENIAZE

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

ŽIVOTNÉ NÁKLADY

Peniaze sú dôležité – je ťažké žiť bez nich! Všimli ste si to aj vy? Predstavte si všetky veci, na ktoré potrebujete míňať peniaze. Môže sa stať, že vám ostane len veľmi málo toho, čo dokážete ušetriť.

Zamyslime sa nad všetkým, čo nás stojí peniaze!

Deň v živote...

Meno:

Zaškrtnite políčko.

Aktivita		Musím za ňu zaplatiť
Sprchovanie		
Obliekanie sa		
Raňajkovanie		
Doprava do školy autom		
Doprava do školy pešo		
Obedovanie		
Hra vonku počas prestávky		
Hodina hudobnej výchovy alebo hry na hudobnom nástroji		
Čistenie zubov		

TÉMA 4

Plánovanie a zostavovanie rozpočtu

7 Rozhodovanie sa o peniazoch

Špecifický cieľ

Dokázať zostaviť osobný rozpočet a naučiť sa, ako žiť v súlade so svojimi možnosťami.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Vytvoriť si osobný rozpočet na určitú činnosť.
2. Zostaviť si rozpočet na stravovanie na sedem dní.

Potrebné materiály

1. Menu (jeden pre každú dvojicu)
2. Pracovný list: Tabuľka rozpočtu – týždenný rozpis jedál (jeden pre každú dvojicu)
3. Pracovný list: Stravovanie v reštaurácii (jedna pre každého žiaka)
4. Papier a ceruzky
5. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming a individuálna aktivita

Učte sa: Aktivita vo dvojici

Premýšľajte: Zdieľanie

Trvanie

60 minút

Kľúčové slová

rozpočet

Informácie pre učiteľa

Pred touto aktivitou si vopred pripravte menu/jedálny lístok (príklad je uvedený nižšie), v ktorom uvediete jedlá a potraviny bežné vo vašej krajine alebo lokalite. Materiál použijete v časti **Učte sa**. Pri stanovovaní rozpočtu pre túto aktivitu (a pre nadväzujúcu aktivitu Zapojenie rodičov) použite realistickú sumu peňazí. Nezabudnite sa počas aktivity prechádzať po triede a v prípade potreby pomôžte dvojiciam pri plánovaní stravovania, ako aj počítaní 10 % sprepitného za obsluhu.

DEFINÍCIA

Rozpočet je časový plán výdavkov, ktorý ľuďom pomáha sledovať stav ich financií a dosiahnuť finančné ciele.

Začnite

Brainstorming a individuálna aktivita

1. Napíšte na tabuľu/flipchart slovo „rozpočet“.
2. Opýtajte sa žiakov:
 - Čo znamená toto slovo? (Vysvetlite im tento pojem pomocou definície uvedenej vyššie.)
 - Na čo všetko je možné vytvoriť rozpočet? (Napíšte ich odpovede na tabuľu/flipchart.)
 - Kedy je dôležité niečo plánovať?
 - Aké nástroje vám môžu pomôcť pri plánovaní?
3. Každému žiakovi dajte hárok papiera a ceruzku a nechajte ich napísať zoznam svojich mimoškolských aktivít.
4. Potom ich požiadajte, aby zväžili časový rámec pre všetky činnosti, ktoré uviedli (napr. štyri hodiny týždenne). Keď to urobia, opýtajte sa ich:

Je čas, ktorý máte k dispozícii, postačujúci na to, aby ste stihli všetky aktivity?
5. Umožnite im, aby si svoj zoznam upravili podľa svojho disponibilného času a aby pritom zväžili, či sú pre nich niektoré činnosti dôležitejšie ako iné. Požiadajte ich, aby svoje činnosti zoradili podľa dôležitosti.
6. Pripomeňte žiakom, že aj toto bol príklad vytvárania rozpočtu – ide konkrétne o rozpočtovanie času. Vysvetlite im, že vytvorením takéhoto zoznamu dokážu lepšie vizualizovať svoje myšlienky. Zdôraznite, že rozpočtovanie, či už ide o čas alebo peniaze, pomáha ľuďom sledovať, čo majú k dispozícii a pomáha im pri rozhodovaní.

Učte sa

Aktivita vo dvojici

1. Požiadajte žiakov, aby vytvorili dvojice.
2. Každéj dvojici dajte kópiu materiálu **Menu**, ktorý ste priniesli/vytvorili a pracovný list **Stravovanie v reštaurácii**.
3. Vysvetlite im, že aby sa naučili hospodáriť s peniazmi, ich úlohou bude vytvoriť si vzorový plán pre stravovanie v reštaurácii. Povedzte im, že vytvorený plán budú môcť samozrejme zmeniť, keď to budú po zvážení dôsledkov svojich rozhodnutí považovať za potrebné. Ak však urobia zmeny, musia pamätať aj na úpravu ostatných oblastí svojho rozpočtu, aby bol vyrovnaný a **nedošlo k nadmernému míňaniu**.
4. Povedzte žiakom, že majú k dispozícii rozpočet vo výške€ (stanovte sumu, ktorá je realistická pre váš kontext a skupinu žiakov, s ktorou pracujete) na nákup obeda pre seba a svojho kamaráta. Obe jedlá musia obsahovať hlavné jedlo, dezert a nápoj.
5. Pracovný list **Stravovanie v reštaurácii** budú vyplňať na základe informácií uvedených v materiáli **Menu**. Po vyplnení pracovného listu im povedzte, že ich ďalšou úlohou bude vypočítať celkový účet bez príplatku a s príplatkom 10 % za obsluhu.

Opýtajte sa žiakov:

- Dodržali ste stanovený rozpočet pred pripočítaním poplatku za obsluhu?
- Dodržali ste stanovený rozpočet po pripočítaní poplatku za služby?

Premýšľajte

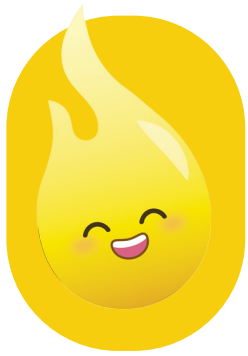
Zdieľanie

1. Požiadajte niektoré dvojice, aby sa podelili o svoje vzorové plány so zvyškom triedy.
2. Spoločne analyzujte problémy, ktoré mali pri zostavovaní svojich rozpočtov. Využite na to nasledovné otázky:
 - Čo bolo pre vás na tejto úlohe náročné?
 - S akým problémom ste sa museli vysporiadať?
 - Koľkokrát ste museli upraviť váš plán, kým sa vám podarilo dospieť k vyrovnanému rozpočtu?
 - Bolo by to ľahšie alebo ťažšie, keby ste mali na výdavky viac/menej peňazí?
3. Poukážte na to, že zostavovanie rozpočtu nie je jednoduchá úloha a na dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu môže byť potrebných niekoľko pokusov a kompromisov.
4. Nakoniec sa žiakov opýtajte:
 - Prečo by sme mali zostavovať rozpočty?

ZAPOJENIE RODIČOV

1. Každému žiakovi dajte kópiu **pracovného listu Tabuľka rozpočtu – týždenný rozpis jedál**. Požiadajte ich, aby s pomocou rodičov/opatrovníkov zostavili týždenný jedálny lístok pre svoju rodinu.
2. Úlohou rodičov/opatrovníkov bude pomôcť im zistiť ceny rôznych potravín, ktoré budú používať na jedlá uvedené v rozpise. Stanovte žiakom rozpočet vo výške€ pre jedného člena rodiny (dbajte na to, aby bola táto suma realistická a relevantná pre váš kontext).
3. Vysvetlite žiakom, že ak má ich rodina troch členov, celkový disponibilný rozpočet bude vo výške trojnásobku rozpočtu stanoveného pre jednotlivca, ak má ich rodina štyroch členov, celkový disponibilný rozpočet bude vo výške štvornásobku rozpočtu stanoveného pre jednotlivca, atď.
4. Doplňte, že každý jedálny lístok musí obsahovať raňajky, obed a večeru na každý deň v týždni a cenu každého jedla. Žiaci môžu svoj rozpis vytvoriť pomocou pracovného listu **Tabuľka rozpočtu – týždenný rozpis jedál**, no môžu si vytvoriť aj vlastnú rozpočtovú tabuľku.
5. Nakoniec ich požiadajte, aby uviedli, ako plánujú naložiť so zvyšnými peniazmi.

Túto stránku si môžete vytlačiť!

MATERIÁL

MENU

Toto menu (jedálny lístok) predstavuje len príklad – je vhodné vytvoriť si verziu, ktorá obsahuje miestne potraviny alebo jedlá bežné vo vašej krajine/lokalite.

Ponuka

Predjedlá

Chipsy a syr 4,00 €
Miska s čerstvým ovocím 3,00 €

Prílohy

Hranolky €4.50
Zelenina s omáčkou €2.50

Hlavné jedlo

Hamburger 4,50 €
Cheeseburger 5,00 €
Pizza 4,00 €
Grilovaný syr 3,00 €
Hotdog 2,50 €

Dezert

Zmrzlinový pohár 3,00 €
Koláč 2,00 €
Koláč so zmrzlinou 3,00 €

Nápoje

Bublikový nápoj 1,00 €
Džús 1,00 €
Mlieko 1,00 €
Šejky 2,00 €

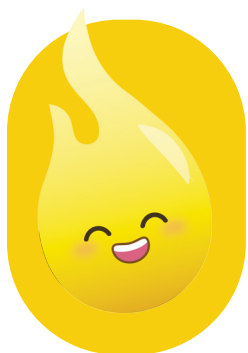

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

TABUĽKA ROZPOČTU - TÝŽDENNÝ ROZPIS JEDÁL

Deň 7						
Deň 6						
Deň 5						
Deň 4						
Deň 3						
Deň 2						
Deň 1						
	Raňajky	Cena jedla	Obed	Cena jedla	Večera	Cena jedla

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

STRAVOVANIE V REŠTAURÁCIÍ

Zostavte obed pre vás a vášho kamaráta – vyberte pre oboch jedno hlavné jedlo, jeden dezert a jeden nápoj.

Meno:

Žiak A

Objednané	Cena
Hlavné jedlo:	
Nápoj:	
Dezert:	

Spolu

Žiak B

Objednané	Cena
Hlavné jedlo:	
Nápoj:	
Dezert:	

Spolu

Spolu za oboch

Úspora

★ TIP

Nezabudnite na prepitné pre obsluhu. K celkovej sume pripočítajte poplatok za obsluhu vo výške 10 %. Aká je teraz celková suma, ktorú zaplatíte?

TÉMA 4

Plánovanie a zostavovanie rozpočtu

Konanie v súlade s našimi rozhodnutiami

Špecifický cieľ

Spoznať vlastné spotrebiteľské návyky a návyky vlastnej rodiny; preskúmať, ako tieto návyky ovplyvňujú spoločnosť.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Zhodnotiť svoje spotrebiteľské návyky, ako aj návyky ich rodiny.
2. Zamyslieť sa nad vplyvom, ktorý môžu mať tieto zvyky na spoločnosť.

Potrebné materiály

1. Papier a ceruzky
2. Farebné ceruzky/perá/pastelky
3. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)
4. **Zodpovedné nakladanie s vodou**

Metodika

Začnite: Diskusia v triede

Učte sa: Skupinová umelecká aktivita

Premýšľajte: Zdieľanie a diskusia v triede

Trvanie

45 minút

Kľúčové slová

spotreba

Informácie pre učiteľa

Aktivita sa zaoberá používaním vody. Nezabudnite si na túto tému vyhraďiť čas aj o týždeň, aby sa žiaci mohli podeliť o výsledky nadväzujúcej aktivity a predstaviť, ako prebieha ich domáca kampaň na úsporu vody a aké zlepšenia dosiahli/pozorovali.

Prediskutujte problémy, ktorým čelili pri realizácii kampane **Šetrite vodou!** a pri zmene svojich návykov.

★ ZDROJ

Prečítajte si viac o tom, ako šetriť vodou:
<https://bezobalis.sk/fakty/ako-setrit-vodou-a-aka-je-nasa-vodna-stopa/>

DEFINÍCIA

Spotreba: používanie tovarov alebo zdrojov.

Začnite Diskusia v triede

1. Opýtajte sa žiakov:

- Akými rôznymi spôsobmi používame vodu každý deň?

2. Zaznamenajte ich odpovede na tabuľu/flipchart (príklady môžu zahŕňať: umývanie, kúpanie, polievanie rastlín, pitie, atď.).

3. Potom požiadajte žiakov, aby odhadli, ako dlho sa každý deň umývajú (pod týmto pojmom rozumieme všetky spôsoby umývania – kúpanie, sprchovanie, atď.). Následne nech podľa tohto časového údaju vypočítajú, ako dlho trvá umývanie všetkým členom ich rodiny (vynásobia odhad svojho času počtom členov svojej rodiny).

Napríklad:

- Čas umývania žiaka = 5 minút
- Členovia rodiny v domácnosti = 5
- Čas umývania členov domácnosti = 5 minút x 5 členov rodiny = spolu 25 minút

4. Keď majú žiaci hotový výpočet, napíšte na tabuľu/flipchart „**100 minút**“ (číslo môžete upraviť podľa počtu žiakov v triede).

5. Povedzte im, aby si predstavili, že ich mesto/dedina má na každý deň vyčlenenú vodu na 100 minút umývania.

6. Požiadajte žiakov, aby jeden po druhom hovorili, ako dlho sa umývajú členovia ich domácnosti. Hodnoty postupne zapisujte na tabuľu/flipchart a priebežne sčítajte. Keď dosiahnete 100 minút, zastavte. Informujte triedu, že žiaci, ktorí ešte nepovedali časový údaj, už nemajú k dispozícii vodu na umývanie. Opýtajte sa ich:

- Ako sa cítia tí z vás, ktorí nemajú k dispozícii vodu?
- Čo môžeme urobiť, aby sa mohol každý umyť?

7. Počas diskusie predstavte pojem **spotreba** a **dôsledky nadmernej spotreby**.

Učte sa

Skupinová umelecká aktivita

1. Nechajte žiakov vytvoriť skupiny po troch až štyroch a každej skupine dajte list papiera a farebné ceruzky/perá/pastelky.
2. Úlohou skupín bude vytvoriť pre školu plagáty o ochrane vody.
3. Začnite brainstormingom nápadov.
4. Položte žiakom nasledujúce otázky a ich odpovede zapíšte na tabuľu/flipchart:
 - Vymenujte spôsoby, akými sa v škole používa voda (napríklad na čistenie, splachovanie, atď.).
 - Vymenujte spôsoby plytvania vodou v škole.
 - Vymenujte spôsoby šetrenia alebo opätovného používania (recyklácie) vody.
5. Nechajte žiakov pracovať na plagátoch. Povedzte im, že každý plagát musí obsahovať:
 - Spôsoby plytvania vodou v škole.
 - Kroky, ktoré môžu žiaci podniknúť na šetrenie/recykláciu vody. Dôsledky, ktoré nastanú, ak nebudeme šetriť vodou.

Premýšľajte

Zdieľanie a diskusia v triede

1. Požiadajte skupiny, aby svoje plagáty predstavili zvyšku triedy.
2. Na záver zopakujte, že je dôležité premýšľať nielen o návykoch pri spotrebe vody, ale aj o iných veciach v živote, ako sú výdavky, úspory, darovanie a investovanie.

ZAPOJENIE RODIČOV

1. Požiadajte žiakov, aby sledovali a zaznamenávali **spotrebu vody svojej rodiny**. Cieľom tejto činnosti bude na základe zistení prijať opatrenia na zlepšenie situácie a zníženie spotreby vody.
2. Úlohou žiakov bude:
 - Zamyslieť sa nad tým, ako sa používa voda v ich domácnostiach. Plytvá sa ňou? Ak áno, ako? (Napríklad, zatvárajú kohútik, keď si umývajú zuby? Vypijú len polovicu pohára vody, hoci ho naplnia až po okraj?)
 - Zvážiť, ako a kde sa dá ušetriť voda.
 - Navrhnuť alternatívy na zlepšenie **návykov pri používaní vody** v ich domácnosti.
 - Usporiadať rodinné stretnutie, na ktorom prediskutujú svoje postrehy týkajúce sa spotreby vody, negatívne účinky plytvania vodou a dôležitosť šetrenia vodou.
 - **Navrhnuť** rodinný **sľub o šetrení vodou**, v ktorom uvedú spôsoby šetrenia vodou v ich domácnosti (sľub by mali podpísať všetci členovia rodiny).
 - **Vyrobiť upozornenia o šetrení vodou** (spolu so súrodencami) a umiestniť ich po celom dome, v blízkosti umývadla, pri zubných kefkách, atď. s cieľom pripomenúť všetkým, aby vodu používali úsporne.

ZODPOVEDNÉ NAKLADANIE S VODOU

Kúpte si energeticky úspornú práčku a vždy perte plné dávky.

Zatvorte vodovodný kohútik, keď umývate riad.

Uprednostňujte krátke sprchovanie

Zatvorte vodovodný kohútik, keď si čistíte zuby alebo umývate ruky.

Alebo použite pri splachovaní vedro s vodou.

Nainštalujte si toaletu, ktorá splachuje s menším objemom vody

Na polievanie kvetov používajte vodu z klimatizácie a pestujte také rastliny, ktoré potrebujú menej vody.

VŠETKO O DNI AFLATOUNA!

Deň Aflatouna sa celosvetovo oslavuje dňa 17. marca.

Pre žiakov je to príležitosť osláviť všetku prácu vykonanú počas roka, zamyslieť sa nad svojím osobným rozvojom, prezentovať svoje úspechy škole, rodičom/opatrovateľom a komunita a cítiť prepojenie s ostatnými aflatounskými deťmi. V školách a aflatounských kluboch deti po celom svete oslavujú Deň Aflatouna rôznymi spôsobmi.

Aflatoun International v tento deň organizuje videohovory so svojimi partnermi v rôznych regiónoch. Deti a partneri z rôznych do programu zapojených regiónov sa stretnú, pozdravia, rozprávajú a spoločne sa učia. Toto podujatie je interaktívne; radi by sme vás a vašu organizáciu povzbudili k tomu, aby ste sa stali súčasťou Dňa Aflatoun.

★ TIP

Ak vám 17. marec nevyhovuje vzhľadom na organizáciu školského roka vo vašej krajine, Deň Aflatouna môžete zorganizovať inokedy. Nezabudnite naň pozvať rodičov/opatrovníkov a žiakov z iných tried, aby ste sa s nimi podelili o všetko, čo ste sa naučili.

PRÍPRAVA NA DEŇ AFLATOUNA

- Podľa vašich časových možností a zdrojov sa spolu so žiakmi môžete začať pripravovať na Deň Aflatouna.
- **Povzbudzujte** deti, aby vytvárali dekorácie z odpadových materiálov, pripravovali si scény, recitovali básne atď.
- Môžete deti požiadať, aby si vytvorili kútik venovaný program Aflatoun, kde vystavia svoje pracovné listy, pokladničky či Aflatounov plagát.
- Ak je to možné, zapojte do aktivity školu/komunitu a rodičov.
- **Pozývajte!** Informujte a pozvite na oslavu riaditeľa školy, kolegov, žiakov z iných tried a rodičov/opatrovníkov, ak je to možné.
- **Rozšírte informácie o tejto aktivite!** Pošlite fotografie alebo napíšte článok o tomto dni do miestnych novín.
- Pripravte si malé poďakovanie a/alebo darček pre hosťa (hostí).
- **Určite žiaka/žiacov, ktorí budú spolu s vami zabezpečovať priebeh celého podujatia.**

ORGANIZAČNÝ VÝBOR

Uistite sa, že žiaci pochopili, že keď sa chystajú zorganizovať oslavu Dňa Aflatouna, musia mať demokraticky zvolený organizačný výbor. Organizačný výbor pomôže dohliadať na plánovanie dňa.

ÚLOHY BUDÚ ZAHŔŇAŤ:

- **Predseda:** zodpovedá za dohľad nad plánmi; zabezpečuje, aby sa všetci zúčastňovali jednotlivých aktivít, plnili svoje úlohy a aby mali z aktivít radosť.
- **Pokladník:** zodpovedá za správu peňazí spojených s organizáciou podujatia.
- **Tajomník:** zodpovedá za zapisovanie poznámok počas zasadnutí; zabezpečuje, aby každý poznal svoje úlohy a úlohy.
- **Vedúci tímov:** každý vedúci tímu zastupuje skupinu úloh; zodpovedá za podávanie správ celej triede o pokroku svojho tímu a za plnenie povinností.

Navrhované pracovné skupiny sú:

- **Pracovná skupina pre nákup:** zodpovedá za nákup potravín alebo dekorácií potrebných na podujatie.
- **Pracovná skupina pre prípravu jedla:** zodpovedá za varenie a prípravu jedla.
- **Pracovná skupina pre výzdobu:** zodpovedá za usporiadanie a výzdobu triedy.

POKYNY PRE POZVANÉHO HOSTA/REČNÍKA

Hostujúci rečník je osoba, ktorá prednesie prejav na zhromaždení.

- Pokúste sa pozvať aj pracujúcich ľudí so zdravotným znevýhodnením. Môžu byť rodičmi, pracovať ako záhradníci, zametači, predavači, manažéri atď.
- Vybraného hosta/rečníka pozvite na aktivitu aspoň týždeň vopred. Deň pred podujatím mu zdvorilo pripomeňte konanie tejto aktivity.
- Informujte ho o dátume, čase, mieste konania a publiku.
- Môžete ho tiež stručne informovať o tom, čo sa od neho očakáva počas Dňa Aflatouna.
- Ak je potrebné obliecť sa určitým špecifickým spôsobom, môžete to uviesť v pozvánke (nepovinné).
- Na túto aktivitu môžete pozvať aj viac hostí/rečníkov, prípadne ju môžete zopakovať niekoľkokrát alebo predĺžiť jej trvanie tak, aby mali všetci hostia dostatočný priestor na svoj vstup.

TÉMA 5

Sociálny a finančný podnik

9

Deň Aflatouna!

Špecifický cieľ

Zreflektovať, prediskutovať a demonštrovať poznatky o programe Aflatoun a osláviť úspešné ukončenie aktivít.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Ako začať plánovať a zorganizovať podujatia.
2. Preukázať svoje poznatky.
3. Stanoviť si ciele a uplatniť pri tom rastové myslenie.
4. Rozpoznať rôzne školské predmety, ktoré sa využívajú v zamestnaní.

Potrebné materiály

1. Poďakovanie a/alebo darček pre hosťa(hostí)/rodičov (pripraví žiaci)
2. Tabuľa
3. Pracovný list: Vyučovacie predmety na pracovisku
4. Pracovný list: Môj predmet, moja kariéra
5. Certifikáty Aflatoun

Metodika

Začnite: Interaktívne stretnutie

Učte sa: Individuálne aktivity a zdieľanie

Premýšľajte: Zdieľanie a oslava

Trvanie

60 - 120 minút

Kľúčové slová

kariéra, oslava, učenie, rastové myslenie, predmety

Informácie pre učiteľa

Toto stretnutie by mali viesť žiaci. Skúste ich zapojiť do aktivít, ako je príprava výzdoby triedy/priestoru alebo poďakovanie hosťovi/rečníkovi. Môže sa vám stať, že stretnutie neprebíha podľa plánu. V takom prípade ho na chvíľu prerušte, no nechajte žiakov, aby si sami poradili so situáciou. Je to pre nich veľmi dôležitá životná skúsenosť. Keď ste úspešne zrealizovali plánované stretnutia, gratulujeme. Je čas, aby ste tento úspech oslávili, tak smelo do toho!

Príprava pred vyučovaním: Výzdoba

- 1. Sporte a delte sa!** Žiaci môžu svoje úspory použiť na nákup občerstvenia pre hostí.
- 2. Vyzdobujte!** Uistite sa, že vo vašej triede je vystavených čo najviac prác žiakov zapojených do programu Aflatoun.
- 3. Pozývajte!** Informujte a pozvite na oslavu riaditeľa školy, kolegov, žiakov z iných tried a rodičov/opatrovníkov, ak je to možné.
- 4. Fotte!** Počas dňa urobte čo najviac fotografií a videozáznamov. Nezabudnite si však vyžiadať súhlas rodičov/opatrovníkov.
- 5.** Môžete tiež zobraziť pracovné listy pre žiakov a knihy Aflatoun (voliteľné).

Začnite Interaktívne stretnutie

- 1.** Privítajte žiakov, hostí a zamestnancov školy a nechajte ich usadiť sa.
- 2.** Požiadajte žiackeho spolufacilitátora, aby predniesol uvítací príhovor.
- 3.** Vedte zasadnutie spoločne so žiackym spolufacilitátorom. Požiadajte žiakov, aby sa zamysleli nad nasledujúcimi otázkami:
 - Akú kariéru by som chcel/a mať?
 - Vytvorte si zoznam maximálne troch povolání, o ktoré máte záujem.
- 4.** Nechajte žiakov samostatne premýšľať a medzitým im rozdajte **pracovný list Môj predmet, moja kariéra**.

Učte sa

Individuálne aktivity a zdieľanie

1. Vyzvite niekoľko žiakov, aby sa podelili o svoje odpovede a vyzdvihli povolania, ktorým sa chcú venovať.
2. Ak žiaci nemajú žiadne predstavy o svojom vysnívanom povolaní, povzbudte ich, aby skúsili identifikovať povolania, ktoré ich inšpirujú/páčia sa im.
3. Ďalšou úlohou bude vyplniť pracovný list **Vyučovacie predmety na pracovisku**. Vyzvite zamestnancov/hostí, aby sa pri tejto aktivite pridali k žiakom a pomohli im. Môžu uvádzať príklady – ak žiaka zaujíma obchodný manažment, vhodné kariérne možnosti pre neho sú: administrátor, organizátor podujatí, atď.

★ TIP

Ak máte prístup na internet, môžete použiť Emiero Test Osobnosti, ktorý vám pomôže preskúmať možnosti kariéry podľa osobnosti človeka.
<https://www.emiero.sk/>

5. Po vyplnení pracovného listu sa žiakov spýtajte, či vždy vedeli určiť predmet, ktorý je užitočný pre výkon určitého povolania. Boli aj prípady, kedy si uvedomili, že potrebujú získať viac informácií o tom, čo obnášajú jednotlivé zamestnania, aby ich vedeli lepšie prepojiť s ich obľúbeným predmetom?
6. Vyzvite hosťa/zamestnanca/rodiča, aby sa podelil o svoju kariérnu cestu a výzvy, ktorým čelil.
7. Na základe kontextu sa so žiakmi podelte o pracovné miesta, ktoré budú mať v budúcnosti najväčší potenciál a povzbudte ich, aby sa o ne zaujímali.
8. Pre ozvláštnenie aktivity môžete požiadať žiakov, ktorí chcú byť lekármi, aby zdvihli jednu ruku, žiakov, ktorí chcú byť astronautmi, aby zdvihli obe ruky, atď. To umožní žiakom identifikovať ďalšie vlastnosti, ktoré majú v triede spoločné a ktorými sa líšia.

Premýšľajte (časť pre žiakov)

Zdieľanie

1. Žiaci spolufacilitátor vyzve niekoľkých dobrovoľníkov, aby sa podelili o odpovede zo svojho pracovného listu.
2. Okrem toho môžete niekoľkých žiakov požiadať, aby porozprávali o svojich skúsenostiach zo aktivít programu Aflatoun.
3. Požiadajte žiakov, aby svoj pracovný list pripli/prilepili na vyčlenené miesto.

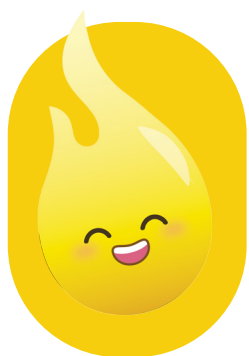
Premýšľajte (časť pre učiteľov)

Zdieľanie a oslava

1. Pripravte si krátky príhovor, v ktorom sa so žiakmi podelíte o svoje pocity a poznatky. Do príhovoru môžete zahrnúť aj tipy pre rodičov. Napríklad: ako môžu u detí podporiť návyky sporenia; ako môžu deti podporiť pri vyjadrovaní svojich emócií, atď.
2. Nakoniec pozvite hosťa/rodičov/zamestnancov, aby žiakom rozdali certifikáty.

Gratulujeme! Úspešne sme ukončili workshop!

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

VYUČOVACIE PREDMETY NA PRACOVISKU

Uveďte povolanie a vyučovací predmet potrebný na toto povolanie. Doplňte krátky opis toho, čo robia ľudia v danej profesii (v prvom riadku tabuľky sme uviedli príklad).

POVOLANIE

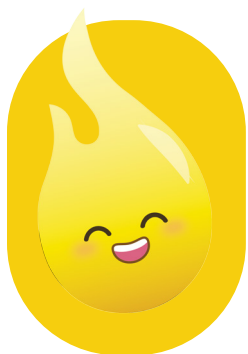
PREDMET

OPIS

Zubár

biológia

*kontroluje ľuďom
ďasná a zuby*

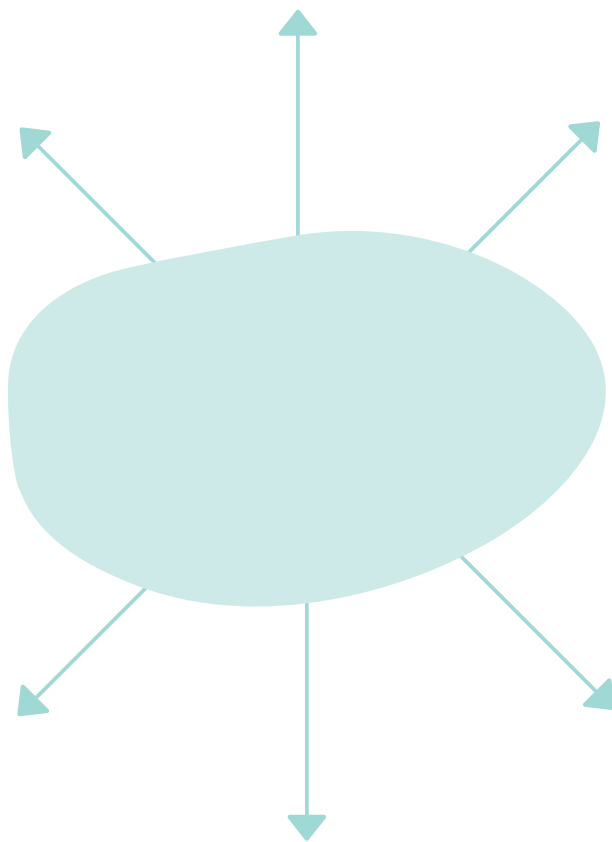

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

MÔJ PREDMET, MOJA KARIÉRA

1. Vyberte si jeden predmet, ktorý máte v škole najradšej a vpíšte ho do kruhu.
2. Potom si premyslite všetky možné povolania, ktoré by ste mohli vykonávať vďaka znalostiam z vášho obľúbeného predmetu. Napíšte ich okolo kruhu a čiarou spojte predmet v kruhu s každým povolaním.

★
GRATULUJEME
5

Tento certifikát je potvrdením, že

úspešne ukončil/a
piaty ročník programu Aflatoun.

Podpis učiteľa/ky:

BONUSOVÉ KAPITOLY

TÉMA 2

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

1 Naše rozdielne názory

Špecifický cieľ

Počúvať a rešpektovať rôzne názory, myšlienky a presvedčenia iných.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Že ľudia majú rôzne názory, sympatie a antipatie.
2. Že ľudí s odlišnosťami možno rešpektovať.

Potrebné materiály

1. Príbeh: Výlet
2. Pracovný list: **Sme rovnakí, a zároveň rozdielni** (jeden pre každého žiaka)
3. Pracovný list: **Vennov diagram** (jeden pre dvojicu)
4. Papier a ceruzky
5. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Diskusia v triede

Učte sa: Príbeh a individuálna aktivita

Premýšľajte: Aktivita vo dvojici

Trvanie

45 minút

Kľúčové slová

názor, sympatie, antipatie

Informácie pre učiteľa

V časti „Premýšľajte“ môžete **Vennov diagram** nakresliť na tabuľu/flipchart a nechať dvojice, aby si ho prekreslili na hárok papiera (namiesto kópií pre každú dvojicu).

Pomôžte žiakom pochopiť dôležitosť rešpektu v rozmanitých spoločnostiach, v ktorých žijeme. Ak chceme, aby naša spoločnosť prosperovala, musíme byť schopní rešpektovať ľudí okolo nás. Rešpektovať znamená prejavovať záujem a ohľaduplnosť voči iným ľuďom a/alebo majetku. Je to správanie, vďaka ktorému sú ľudia pokojnejší, priateľskejší, cítia sa bezpečnejšie a dokážu lepšie spolupracovať.

Začnite

Diskusia v triede

1. Uvedte žiakov do témy krátkou diskusiou – položte im nasledujúce otázky:

- Už sa vám niekedy posmievali kvôli tomu, ako vyzeráte, ako sa obliekate alebo aké máte názory?
- Je v poriadku, ak má váš kamarát iný názor ako vy?

Učte sa

Príbeh a individuálna aktivita

Prečítajte žiakom príbeh Výlet.

1. Následne im položte tieto otázky:

- Ako sa podľa vás Simona cítila, keď ju nazvali „štvoroká“?
- Prečo sa Tono smial Simone?
- Čo sa stalo na konci príbehu?
- Je dôležité mať len kamarátov, ktorí sú takí istí ako my? Prečo?

2. Dajte každému žiakovi kópiu pracovného listu Sme rovnakí, a zároveň rozdielni a ceruzku a dajte im päť minút na samostatné vyplnenie.

Premýšľajte

Aktivita vo dvojici

1. Požiadajte žiakov, aby vytvorili dvojice. Dajte každej dvojici kópiu **Vennovho diagramu a ceruzku**.
2. Povedzte im, že odpovede, ktoré uviedli v **pracovnom liste Sme rovnakí, a zároveň rozdielni**, budú musieť prediskutovať so svojím partnerom a zapísať do Vennovho diagramu týmto spôsobom:
 - Žiak A napíše svoju odpoveď do horného kruhu. Žiak B napíše svoju odpoveď do spodného kruhu.
 - Ak obaja uviedli rovnakú odpoveď, zapíšu ju do prekrývajúcej sa (strednej) časti.
3. Keď to urobia, položte im nasledujúce otázky:
 - Koľko podobných odpovedí ste mali?
 - Záleží vám na tom, že váš spolužiak uviedol iné odpovede?
 - Počúvali ste sa pri odpovediach pozorne?
 - Ak ste sa pri odpovedi nezhodli, komentovali ste to?
 - Vysmievali ste sa spolužiakovi za to, že má iný názor?
 - Dokážete sa priateľiť s ľuďmi, ktorí majú iné záľuby ako vy alebo sa im nepáčia iné veci ako vám?
 - Dokážete sa priateľiť s ľuďmi, ktorí majú iné názory ako vy?
 - Prečo je dôležité rešpektovať názory ľudí?

VÝLET

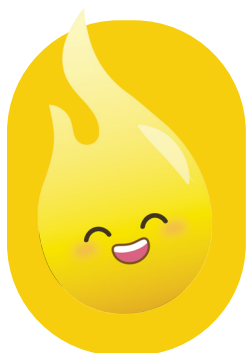
Simona bolo plaché, ale šikovné dievča. Mala slabý zrak a odkedy si pamätala, nosila okuliare. A po celú tú dobu si ju niektorí spolužiaci kvôli veľkým okuliarom doberali a posmievali sa jej. Najhoršie bolo, keď ju začal Tono volať „štvoroká“. Keďže bol v triede veľmi obľúbený, táto prezývka Simone prischla. Všetci ju poznali ako Simonu Štvorokú. Tvárila sa, že jej to nevádi, ale v skutočnosti to nemohla vystáť.

Jedného dňa sa ich trieda vybrala na školský výlet, aby navštívila známe jaskyne. Ako k nim deti kráčali, Tono sa potkol. Pri páde sa zachytil Simony, ktorá išla vedľa neho a obaja spadli do veľkej diery – všetkým sa stratili z dohľadu!

Po dlhom šmýkaní dopadli do obrovskej tmavej jaskyne. Jediné, čo bolo vidieť, bol osamotený lúč svetla, ktorý vychádzal zo stropu jaskyne mnoho metrov nad nimi a niekoľko koreňov a kmeňov stromov, ktoré prepadli cez diery. Simona a Tono kričali o pomoc, ale nikto neprichádzal. Spoločne sa krčili v tmavej jaskyni. Prešlo niekoľko hodín, ale záchrana stále neprichádzala. Tono naďalej kričal o pomoc a využíval slabé ranné svetlo, ktoré prenikalo cez strop jaskyne, aby hľadal cestu von. Nič však nenachádzal a začal sa báť.

Na poludnie si Simona všimla, že svetelný lúč zostupuje z otvoru priamo nadol a dopadá na podlahu pred ňou. Rýchlo vzala malý kúsok dreva, ktorý našla v jaskyni a pomocou okuliarov ako lupy sústredila lúč svetla na drevo, až z neho vyšľahol malý plamienok. Teraz mala pochodeň! Tono to všetko sledoval s prekvapením a vzrušením. Vzal si ďalšie konáre, zapálil ich a spolu sa vydali na prieskum jaskyne. Trvalo im to nejaký čas a museli zapáliť niekoľko fakieľ, ale nakoniec našli cestu von. Medzi objatiami a výkrikmi úľavy Tono Simone srdečne poďakoval.

Vedel, že neznáša, keď ju ľudia volajú „štvoroká“ a teraz ľutoval, že jej dal toto meno. Najmä keď videl, že to boli práve jej okuliare, ktoré ich oboch zachránili. Keď sa stretli s pátracou skupinou, Simona a Tono čelili prívalu otázok od polície a novinárov. Tono im povedal: „Mal som obrovské šťastie! Nemohol som byť s lepšou kamarátkou, ako je Simona Laserový Lúč!“ Tono všetkým povedal, čo sa stalo a od toho dňa už škola nemala žiadnu „štvorokú“. Ale ani sa nepýtajte sa, koľko je tam detí „Laserových Lúčov“ – pretože ich je dosť!

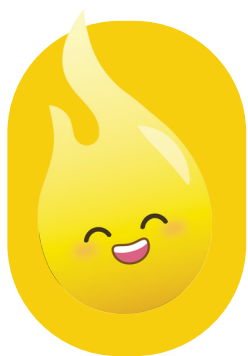

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

SME ROVNAKÍ, A ZÁROVEŇ ROZDIELNI

Otázky	Odpovede
Kde ste sa narodili?	
Koľko máte rokov?	
Pracujete?	
Pracuje vaša mama?	
Čo máte radšej – psy alebo mačky?	
Ktorý sviatok je váš obľúbený? Ktoré oslavy máte radi?	
Aké je vaše obľúbené jedlo?	
Veríte v Boha? Prečo? Prečo nie?	
Veríte v nebo? Prečo? Prečo nie?	
Myslíte si, že by deti mali chodiť do školy?	

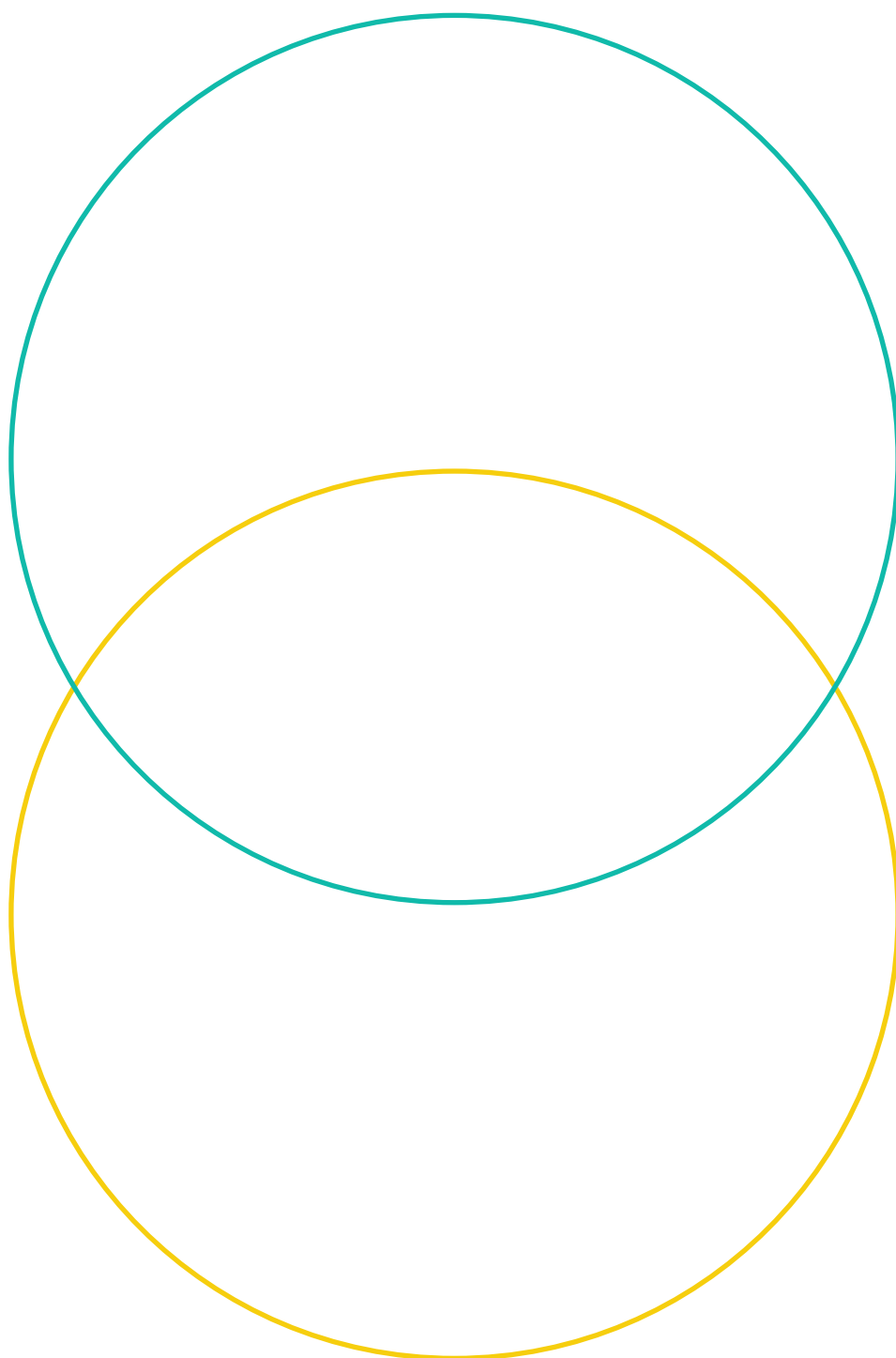
Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

VENNOV DIAGRAM

Pozrite si **pracovný list Sme rovnakí, a zároveň rozdielni.**

Vennov diagram doplňte na základe informácií uvedených v pracovnom liste.

TÉMA 2

Moje práva a rešpektovanie práv ostatných

2

Vodné zdroje

Špecifický cieľ

Pochopiť, čo ohrozuje vodné zdroje a ako môžu ľudia v týchto situáciách pomáhať.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Identifikovať rôzne zdroje vody vo svojej komunite.
2. Aký je účel rôznych vodných zdrojov používaných v komunite.
3. Rozdiel medzi bezpečnými a nebezpečnými zdrojmi pitnej vody.

Potrebné materiály

1. Papier
2. Farebné perá/ceruzky/pastelky
3. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Umelecká aktivita vo dvojici

Premýšľajte: Zdieľanie a diskusia v triede

Trvanie

55 minút

Kľúčové slová

zdroje, hygiena, nebezpečná voda

Informácie pre učiteľa

Pred aktivitou sa oboznámte s miestnou situáciou týkajúcou sa bezpečnosti a distribúcie vody. Napríklad, či je voda ľahko dostupná, aké vodné zdroje sú v komunite k dispozícii, či existuje miestna organizácia pre vodné hospodárstvo, atď.

Na dokreslenie obrazu o situácii môžete použiť tieto poznámky:

- **Štyri miliardy ľudí** – takmer dve tretiny svetovej populácie – pociťujú vážny **nedostatok vody** aspoň **jeden mesiac v roku**.
- **Viac ako dve miliardy ľudí** žijú v krajinách, kde je zásobovanie vodou **nedostatočné**.
- **Polovica svetovej populácie** môže už v roku **2025** žiť v oblastiach, ktoré čelia nedostatku vody.
- Približne **700 miliónov ľudí** môže byť do roku **2030 vysídlených** v dôsledku intenzívneho **nedostatku vody**.
- Do roku **2040** bude približne **každé štvrté dieťa** na svete žiť v oblastiach s **extrémnym nedostatkom vody**.

V časti „**Učte sa**“ stanovte niekoľko dôležitých miest v obci, ktoré majú žiaci zahrnúť do svojich máp.

Poznámka: Ak sa vo vašej oblasti nachádzajú továrne, farmy alebo veľké stavebné projekty, uistite sa, že budú zahrnuté do máp, pretože to uľahčí druhú časť aktivity. Pri vysvetľovaní rôznych zdrojov znečistenia vody žiakom môžete doplniť ďalšie, ktoré vám napadnú alebo ktoré sa týkajú vášho kontextu.

Viac informácií nájdete tu: **Nedostatok vody**
<https://www.unicef.sk/clanky/674-voda-nie-je-samozrejmost/>

Začnite Brainstorming

1. Opýtajte sa žiakov:
 - Na čo používame vodu?
2. Zaznamenajte ich odpovede na tabuľu/flipchart (príklady môžu zahŕňať: pitie, čistenie, varenie, umývanie, poľnohospodárstvo, atď.)
3. Potom sa ich spýtajte:
 - Odkiaľ získavame vodu?
4. Ich odpovede píšete priebežne na tabuľu/flipchart (príklady môžu zahŕňať: rieky, jazerá, vodojem, studne, dažďovú vodu, atď.). Ak žiaci nedokážu samostatne prísť na odpoveď, usmernite ich otázkou: Aké sú zdroje vody v našej komunite?

Učte sa

Umelecká aktivita vo dvojici

1. Požiadajte žiakov, aby vytvorili dvojice. Každé dvojici dajte list papiera a farebné perá/ceruzky/pastelky.
2. Vysvetlite im, že ich úlohou bude nakresliť mapu svojej obce. Povedzte im, že každá mapa by mala obsahovať:
 - Školu
 - Domy oboch žiakov kresliacich mapu
 - Iné dôležité miesta v obci (podľa vašich pokynov)
 - Všetky továrne, farmy alebo veľké stavebné projekty
 - Rôzne zdroje vody v obci (žiaci si môžu pomôcť zoznamom na tabuli/flipcharte z úvodnej aktivity)
 - Potrubia, ktoré vedú od vodných zdrojov do ich domovov a školy.
3. Počas toho, ako žiaci kreslia, sa prechádzajte po triede a v prípade potreby im pomôžte.
4. Po 10 minútach ich požiadajte, aby prestali kresliť.
5. Predstavte im rôzne zdroje znečistenia vody (uvedené nižšie) a napíšte ich na tabuľu/flipchart:
 - Znečistenie dažďovej vody (znečisteným ovzduším)
 - Odpadky vo vodných tokoch, nádržkách, atď.
 - Kanalizácia (odpadová voda z domácností: voda z toalety, voda z umývania riadu, voda z prania, voda z kúpeľa, atď.)
 - Poľnohospodárske chemikálie (hnojivá, pesticídy)
 - Zvieracie výkaly
 - Ľudské výkaly
 - Chemikálie vypúšťané továrňami.
6. Po vysvetlení týchto zdrojov znečistenia nechajte žiakov vyznačiť potenciálne zdroje znečistenia na ich mapách. Pri tom im položte nasledujúce otázky:
 - Koľko takýchto zdrojov znečistenia existuje v našej komunite?
 - Ktoré vodné zdroje na vašej mape by mohli byť znečistené?
 - Pozrite sa na vodovodné potrubia, ktoré ste nakreslili – nachádzajú sa v blízkosti niektorej zo znečisťujúcich látok?
 - Ktorý z vašich vodných zdrojov dopĺňa dažďová voda?
 - Viete o tom, že by boli v blízkosti studní toalety (latríny)?
 - Využívajú niektoré z vyznačených vodných zdrojov aj zvieratá?
 - Vykonalí ste vy alebo niekto, koho poznáte, potrebu v blízkosti vodných zdrojov?

Premýšľajte

Zdieľanie a diskusia v triede

1. Požiadajte niekoľko dvojíc, aby svoje mapy ukázali zvyšku triedy.
2. Pri diskusii so žiakmi využite nasledujúce otázky:
 - Aké sú najzávažnejšie príčiny znečistenia vody vo vašej komunite?
 - Čo môžete urobiť, aby ste zabránili znečisteniu vody?
 - Sú vo vašej obci nejaké časti, kde môže byť voda znečistená viac? Prečo?
 - Aká čistá je voda v škole?
 - Čo sa nám môže stať, ak používame špinavú vodu?
3. Ak máte v triede dostatok miesta, vystavte mapy, ktoré vytvorili žiaci.

VYSKÚŠAJTE!

★ ZDROJE

Využite túto aktivitu a začnite sa so žiakmi rozprávať o „vodnej kríze“. Na predstavenie témy použite toto video:

Voda je všetkým (video s krátkymi popismi v angličtine): <https://www.youtube.com/watch?v=UwEE4Fh2Hj8>

Tu nájdete ďalšie užitočné fakty o tejto téme: <https://www.youtube.com/watch?v=c4jujQ15HJ4>

FAKTY

- Ženy a dievčatá **strávia každý deň 200 miliónov hodín** zbieraním vody.
- Ženy a dievčatá strávia **každý deň 266 miliónov hodín** hľadaním miesta, kde by mohli vykonať potrebu.
- **Každé 2 minúty** zomrie jedno dieťa na chorobu spôsobenú znečistenou vodou.
- **3.** najčastejšou príčinou úmrtia detí je hnačka.
- **1 z 3** škôl nemá prístup k čistej vode a sociálnym zariadeniam.
- Všeobecný prístup k vode a sociálnym zariadeniam by mal ekonomický prínos vo **výške 18,5 miliardy dolárov** ročne len vďaka tomu, že by sa predchádzalo úmrtiam.
- Nedostatočný prístup k čistej vode a sociálnym zariadeniam nás každoročne **celosvetovo stojí 260 miliárd dolárov.**

VYSKÚŠAJTE!

Prediskutujte nasledujúce otázky:

- Ako by sa zmenil váš život, keby ste nemali doma zdravotne nezávadnú vodu na pitie?
- Dokážete vytvoriť zoznam všetkých spôsobov, ako počas dňa používame vodu? (napr. čistenie zubov, kúpanie, umývanie riadu, atď.)
- Ako by ste sa cítili, keby ste museli každý deň stráviť niekoľko hodín chôdzou, aby ste zaobstarali vodu pre vašu domácnosť?
- Predstavte si, že ste museli stráviť zháňaním vody toľko hodín, že by ste nemali čas ísť do školy. Ako by ste sa cítili?
- Čo keby nebolo dosť čistej vody, aby ste si mohli oprat' oblečenie alebo sa okúpať/osprchovať? Ako by ste sa cítili? A ako by ste sa cítili, keby ste išli do školy alebo kamkoľvek inam v špinavom oblečení?

DOPLNKOVÁ AKTIVITA: ZNEČISTENÁ VODA

Špecifický cieľ

Pochopiť, ako jednotlivé činnosti a aktivity ovplyvňujú životné prostredie (od malých činností až po väčšie problémy, ako sú továrne a znečistenie).

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Opísať znečistenie vody.
2. Porovnať čistú a špinavú vodu.
3. Opísať význam čistej vody pre každodenné používanie.

Potrebné materiály

1. Ceruzky a papier
2. Farebné ceruzky/perá/pastelky
3. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)

Metodika

Začnite: Diskusia v triede

Učte sa: Skupinová umelecká aktivita

Premýšľajte: Zdieľanie a diskusia v triede

Trvanie

45 minút

Začnite

Diskusia v triede

1. Požiadajte žiakov, aby si pripomenuli, čo sa naučili o negatívnych účinkoch znečistenej vody z aktivity Vodné zdroje. Opýtajte sa ich:
 - Prečo je dôležité používať čistú vodu?
2. Na tabuľu/flipchart napíšte zoznam spôsobov, ktorými sa voda znečisťuje. Príklady môžu zahŕňať: odpadky, používajú ju zvieratá, dym z áut, dym z tovární, cigarety.

Učte sa

Skupinová umelecká aktivita

1. Nechajte žiakov vytvoriť skupiny po štyroch až piatich a každej skupine dajte dva hárky papiera, ceruzku a farebné perá/ceruzky/pastelky.
2. Požiadajte žiakov, aby v skupinách na jeden hárok papiera napísali zoznam živých organizmov, ktoré sú ovplyvnené znečistenou vodou (napr. rastliny, živočíchy, ľudia, atď.).
3. Potom požiadajte skupiny, aby vytvorili plagát, na ktorom nakreslia, ako znečistená voda ovplyvňuje živé organizmy a prírodu v ich obci. (Môžu vytvoriť aj plagát zobrazujúci, ako znečistenie vody ovplyvňuje zdravie a pohodu človeka.)

Premýšľajte

Zdieľanie a diskusia v triede

1. Požiadajte skupiny, aby si navzájom ukázali svoje plagáty.
2. Keď tak urobia, diskutujte so žiakmi o nasledujúcich otázkach:
 - Ako ovplyvňuje znečistená voda naše životné prostredie? Prečo je dôležité mať čisté životné prostredie?
 - Prečo potrebujeme zdravé živé organizmy (rastliny a zvieratá)?
 - Čo môžeme urobiť, aby sme zabránili znečisteniu vody?

TÉMA 1

Osobné porozumenie a sebauvedomenie

3

Čo sú prírodné katastrofy?

Špecifický cieľ

Dokázať identifikovať prírodné katastrofy a ich vplyvy.

Cieľ aktivity

Na konci aktivity budú žiaci vedieť:

1. Rozpoznať jednotlivé typy prírodných katastrof.
2. Ako prírodné katastrofy ovplyvňujú rôzne skupiny ľudí.

Potrebné materiály

1. Tabuľa/krieda alebo flipchart/fixka (v závislosti od zdrojov)
2. **Vizuál: Prírodné katastrofy**
3. **Pracovný list: Kampaň**

Metodika

Začnite: Brainstorming

Učte sa: Divadlo obrazov

Premýšľajte: Diskusia v triede

Trvanie

40 minút

Kľúčové slová

prírodné katastrofy, núdzové situácie

Informácie pre učiteľa

V časti „**Učte sa**“ doplňte zoznam prírodných katastrof tak, aby sa viac vzťahoval na váš región. Uistite sa, že sa dobre vyznáte v prírodných katastrofách, o ktorých sa rozhodnete diskutovať.

Počet žiakov v jednotlivých skupinách prispôsobte počtu skupín (prírodných katastrof), o ktorých budete diskutovať.

Hoci pravidlá metódy **divadlo obrazov** zvyčajne neumožňujú pohyb, môžete spraviť výnimku a žiakom umožniť pohyb, aby účinnejšie znázornili svoju katastrofu.

Začnite

Brainstorming

1. Požiadajte žiakov, aby vymenovali rôzne druhy prírodných katastrof, ktoré sa môžu vyskytnúť alebo ktoré poznajú. Ich odpovede napíšte na tabuľu/flipchart.
2. Ak máte dostatok času, požiadajte ich, aby sa podelili o svoje osobné skúsenosti s prírodnou katastrofou alebo o skúsenosti, ktoré počuli od niekoho, kto zažil nejakú katastrofu.

Učte sa

Divadlo obrazov

1. Nechajte žiakov vytvoriť skupiny po piatich až ôsmich.
2. Povedzte im, že každej skupine pridelite konkrétnu prírodnú katastrofu, ktorú budú musieť znázorniť pomocou metódy **divadlo obrazov**. Pripomeňte žiakom, že na zobrazenie prírodnej katastrofy môžu použiť len svoje telo a že nemôžu vydávať žiadny zvuk (prípadne im môžete zakázať aj akýkoľvek pohyb).
3. Vysvetlite im, že súčasťou zobrazenia každej prírodnej katastrofy je:
 - Samotná katastrofa
 - Obete katastrofy
 - Budovy
 - Stromy Zvieratá
 - Ďalšie dôležité prvky, ktoré im napadnú
4. Využite nižšie uvedený zoznam – alebo zoznam, ktorý si žiaci pripravili v **úvodnej časti aktivity** – a pridajte každej skupine inú katastrofu. Nezabudnite skupinám povedať, aby svoju katastrofu udržali v tajnosti, pretože ostatné skupiny budú musieť neskôr uhádnuť, čo zobrazujú.
 - Zemetrasenie
 - Cunami
 - Požiar v prírode
 - Výbuch sopky
 - Sucho

- Hladomor
 - Epidémia Tajfún/hurikán
 - Zosuv pôdy
5. Dajte skupinám dve až päť minút, aby prediskutovali, ako zobrazia svoju katastrofu.
 6. V závislosti od veľkosti triedy a času nechajte skupiny prezentovať katastrofu. Ak nie je možné dať priestor všetkým skupinám, vyberte aspoň niekoľko.
 7. Po každej prezentácii vyzvite ostatné skupiny, aby hádali, o akú katastrofu išlo.
 8. Keď tak urobia, položte žiakom nasledujúce otázky (niektoré alebo všetky):
 - Čo je na tejto katastrofe nebezpečné?
 - Ako sa môžu ľudia zraniť?
 - Koho/čo môže ovplyvniť?
 - K akým škodám môže dôjsť?
 - Čo by sme mali urobiť, aby sme sa pri tejto katastrofe dostali do bezpečia?
 - Ako by mohol pomôcť systém včasného varovania?
 - Ako sa môže komunita pripraviť na túto katastrofu?

Premýšľajte

Diskusia v triede

1. Diskutujte so žiakmi o týchto otázkach:
 - Aké sú niektoré z bežných dlhodobých dôsledkov (prírodnej) katastrofy?
 - Aké sú niektoré z bežných krátkodobých dôsledkov (prírodnej) katastrofy?
 - Na koho má (prírodná) katastrofa zvyčajne najväčší vplyv? Ako sa tento vplyv prejavuje?
 - Ako by vás a vašu rodinu mohla ovplyvniť (prírodná) katastrofa?
 - Ako by sa mohla obec/mesto/krajina pripraviť na takúto situáciu alebo jej predísť?
2. Ak váš región nedávno postihla (prírodná) katastrofa, môžete diskutovať o pozitívach a negatívach reakcie vlády.

★ ZDROJE

Táto téma môže byť pre niektorých žiakov, najmä pre tých, ktorí prežili nejakú traumu, spúšťačom negatívnych reakcií alebo spomienok. Preto buďte veľmi opatrní, keď hovoríte o katastrofách, reakciách na ne, skutočných príbehoch, atď. Ak chcete použiť nejaký vizuálny materiál, vyberajte rozvážne a rešpektujte vek a vyspelosť žiakov.

Pokúste sa nájsť vyvážené videá, v ktorých žiakom ukážete nielen negatívny vplyv katastrofy, ale aj to, ako sa dá situácia vyriešiť a ako sa ľudia dokážu vyrovnáť s nepriazňou osudu.

Emergency Lessons: Moja vysnívaná práca (Nepál):
<https://www.youtube.com/watch?v=oEcXp1YMI7M>

Túto stránku si môžete vytlačiť!

VIZUÁL

PRÍRODNÉ KATASTROFY

Zemetrasenie

Výbuch sopky

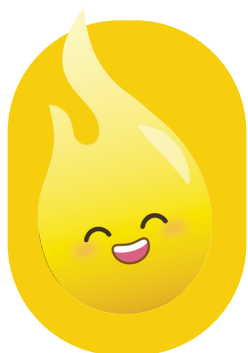
Cunami

Tornádo

Povodeň

Túto stránku si môžete vytlačiť!

PRACOVNÝ LIST

KAMPAŇ

Zvyšovanie verejného povedomia o otázkach životného prostredia je v súčasnosti dôležitejšie ako kedykoľvek predtým. Buďte kreatívni a pripravte plagát, ktorý by ste mohli použiť v kampani za čistejšie životné prostredie.

Vyberte si jednu tému a vytvorte plagát, ktorý presvedčí ľudí vo vašom okolí, aby vám pomohli pri dosahovaní vášho cieľa. **Pri výrobe plagátu sa snažte premýšľať inovatívne!**

Vybrať si môžete z nasledovných tém:

**ŠETRITE
VODOU!**

**ŠETRITE ELEKTRICKOU
ENERGIU!**

**VECI OPĀTOVNE POUŽÍVAJTE,
REDUKUJTE ODPAD, RECYKLUJTE!**

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>
info@aflatoun.org

**Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF**

<https://osf.sk/>
osf@osf.sk

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>
info@skoladokoran.sk

Pomoć deci

<https://www.pomocdeci.org/>
info@pomocdeci.org

